

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, ПРАВА
ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

*Кафедра міжнародних відносин
і політичного менеджменту*

МАМОНТЮК Дар'я Олександрівна

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ТЕМУ:
«МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ РИНКИ: СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ»**

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Подається на здобуття освітнього ступеня
«бакалавр»

Допускається до захисту
протокол № _____
від _____

Науковий керівник
д.е.н., доц. Ірина АБРАМОВА

в.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин
і політичного менеджменту
д.е.н., доц., Ірина ГРАБЧУК

Рецензент
к.е.н., доц., Олександр ЮРКІВСЬКИЙ

**Житомир
2025**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ	7
1.1. Сутність та структура міжнародного фінансового ринку.....	7
1.2. Формування та функціонування міжнародного фінансового ринку.....	16
1.3. Чинники впливу на розвиток міжнародного фінансового ринку	21
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ	27
2.1. Сучасні тенденції розвитку міжнародного фінансового ринку.....	27
2.2. Аналіз особливостей розвитку сучасного міжнародного грошового ринку..	36
2.3. Актуальні підходи до регуляції глобального фінансового ринку	49
Висновки до розділу 2	66
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЕВОЛЮЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ	68
3.1 Основні напрями трансформації сучасного міжнародного фінансового простору	68
3.2. Сучасні орієнтири модернізації фінансового ринку України в умовах сучасного функціонування.....	75
Висновки до розділу 3	79
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАННЯ ЛІТЕРАТУРИ	83

ВСТУП

Актуальність теми. Обрання теми дослідження «Міжнародні фінансові ринки: стан та тенденції розвитку» зумовлено її високою актуальністю в контексті глобалізаційних процесів та зростаючої взаємозалежності національних економік. У сучасних умовах міжнародні фінансові ринки відіграють ключову роль у забезпеченні сталого функціонування світової економіки, регулюванні потоків капіталу, формуванні цінових орієнтирів та трансляції фінансових ризиків на глобальному рівні. Вони виступають не лише механізмом акумулювання та перерозподілу ресурсів, а й індикатором політичної, економічної та інституційної стабільності країн-учасниць.

Актуальність теми обумовлена низкою чинників. По-перше, міжнародні фінансові ринки перебувають у стані постійної трансформації під впливом нових викликів — зокрема, наслідків пандемії COVID-19, збройних конфліктів, інфляційних хвиль та монетарної політики провідних центральних банків. По-друге, стрімкий розвиток фінансових інновацій, включаючи цифрові активи, технології блокчейн, штучний інтелект та автоматизовані платформи, змінює традиційні форми взаємодії між учасниками ринку. По-третє, у країнах із трансформаційною економікою, зокрема в Україні, зростає потреба в ефективній інтеграції у світовий фінансовий простір на засадах відкритості, конкурентоспроможності та фінансової безпеки.

Мотивацією до вибору зазначеної теми стала необхідність комплексного осмислення сучасних процесів, що відбуваються на міжнародних фінансових ринках, а також прагнення визначити основні закономірності, ризики та перспективи їх подальшого розвитку. Вивчення структури, функціональних особливостей та інструментів міжнародних фінансових ринків дозволяє глибше зрозуміти механізми глобальної економічної взаємодії, проаналізувати динаміку транснаціонального руху капіталу та оцінити вплив зовнішніх фінансових чинників

на макроекономічну стабільність окремих країн.

Таким чином, обрана тематика є не лише актуальною в теоретичному та практичному аспектах, але й становить значний інтерес для подальших наукових досліджень у сфері фінансів, зокрема щодо розробки стратегій адаптації національних економік до умов сучасного фінансового середовища.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є всебічне дослідження сутності, структури та механізмів функціонування міжнародного фінансового ринку, аналіз його сучасного стану та виявлення ключових тенденцій розвитку, а також визначення перспектив еволюції глобального фінансового простору в умовах трансформацій світової економіки.

Для досягнення поставленої мети у роботі сформульовано та розв'язано такі **завдання**:

1. Розкрити сутність поняття «міжнародний фінансовий ринок», охарактеризувати його структуру та основні функції.
2. Проаналізувати історичні етапи формування міжнародного фінансового ринку та визначити основні моделі його функціонування.
3. Визначити основні фактори, що впливають на розвиток міжнародного фінансового ринку в сучасних умовах.
4. Дослідити поточні тенденції функціонування світових фінансових ринків, зокрема ринку капіталу та грошового ринку.
5. Проаналізувати особливості функціонування сучасного міжнародного грошового ринку як одного з ключових сегментів фінансової системи.
6. Розглянути сучасні підходи до регулювання глобального фінансового ринку, оцінити ефективність існуючих моделей нагляду та контролю.
7. Окреслити перспективні напрями трансформації міжнародного фінансового простору в контексті фінансової стабільності та інноваційного розвитку.

8. Визначити сучасні орієнтири модернізації фінансового ринку України з урахуванням інтеграції у глобальне фінансове середовище.

Такі завдання охоплюють як теоретичні основи, так і прикладні аспекти теми, що дозволяє комплексно оцінити процеси, які відбуваються на міжнародних фінансових ринках, та окреслити можливості адаптації національної фінансової системи до сучасних викликів.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є міжнародні фінансові ринки як сукупність економічних відносин, інституцій, механізмів і процесів, що забезпечують рух фінансових ресурсів між країнами в умовах глобальної економіки.

Предметом дослідження є сучасні тенденції розвитку, механізми функціонування та регуляторні підходи до міжнародного фінансового ринку, а також перспективи його трансформації в умовах фінансової глобалізації. Зокрема, вивчаються моделі взаємодії учасників ринку, особливості функціонування міжнародного грошового ринку, регуляторна політика у сфері фінансів, а також можливості адаптації фінансового ринку України до світових викликів.

Методи та інформаційна база дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі використовувалися такі методи наукових досліджень: абстрактно-логічний і системно-структурний аналіз; порівняльний аналіз; економіко-статистичний, табличний та графічний.

У процесі дослідження опиралися на інформаційну базу, що охоплює як теоретичні, так і практичні джерела. Насамперед, це наукові праці українських та зарубіжних авторів, присвячені проблематиці міжнародних фінансів і функціонування фінансових ринків. Важливу роль відіграли аналітичні звіти таких міжнародних організацій, як МВФ, Світовий банк, OECD та Банк міжнародних розрахунків, які надали актуальну інформацію щодо глобальних фінансових тенденцій. Також використовувалася офіційна статистика, зокрема дані національних статистичних органів та міжнародних баз. Не менш значущими були

нормативно-правові акти, регуляторні документи й сучасні рекомендації фінансових інституцій.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота виконана на 82 сторінках основного тексту, структурно складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

1.1. Сутність та структура міжнародного фінансового ринку

Світовий фінансовий ринок – специфічна сфера грошових операцій, де об'єктом угоди виступають вільні грошові кошти населення, суб'єктів господарювання і державних структур, міжнародних фінансових організацій, надані користувачу під цінні папери або в вигляді позики. Функціонування світового фінансового ринку можливе лише за наявності в економіці реальних власників [2, с. 24].

В операціях світового фінансового ринку беруть участь національні валютні, кредитні та фондові ринки, які тісно переплітаються з аналогічними світовими ринками. При цьому на основі величезних національних ринків, що виконують міжнародні операції склалися основні світові фінансові центри – Нью-Йорк, Лондон, Цюрих, Люксембург, Франкфурт-на-Майні, Сінгапур, Гонконг, Багамські острови, Панама, Бахрейн та ін. У міжнародних валютних відносинах також посилюються позиції Європейського Валютного Союзу і його валюти – євро, та валюти «останньої інстанції» – швейцарського франка, який неодноразово доводив свою стабільність та надійність у періоди світових валютних криз та катаклізмів. У цих центрах зосереджені міжнародні банки, банківські консорціуми, фондові біржі, які здійснюють міжнародні валютні, кредитні операції з цінними паперами й золотом [2, с. 24].

Світовий фінансовий центр – центр скупчення банків та спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів, що здійснюють міжнародні валютні, кредитні, інші фінансові операції, операції з цінними паперами та золотом.

Сучасні світові фінансові центри виникають у тих країнах, де:

- стає валютно-економічне становище;
- існує розвинута кредитна система і добре організована біржа;
- помірне оподаткування;
- пільгове валютне законодавство, яке дозволяє доступ іноземних позичальників і цінних паперів до біржового котирування;
- зручне географічне становище;
- відносна стабільність політичного режиму;
- наявні стандартизація та високий ступінь інформаційних технологій без паперових операцій на базі використання сучасних ЕОМ [2, с. 24].

Торгівля фінансовими ресурсами може здійснюватися в різних формах і різних методах, що визначає розгалуженість і різноманітність фінансового ринку. Відповідно, існує велика кількість ознак, за якими можна класифікувати фінансовий ринок.

Розглянемо основні підходи та основні ознаки класифікації фінансових ринків (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація фінансових ринків

№ з/п	Ознаки класифікації	Сегменти фінансового ринку
1	2	3
I	За терміном обігу фінансових активів	• ринок грошей • ринок капіталів
II	За видами фінансових активів, що обертаються на ринку	• ринок цінних паперів • валютний ринок • ринок фінансових послуг • ринок золота та інших дорогоцінних металів і каміння • ринок нерухомості та ін.
III	За умовами обертання фінансових активів	• первинний • вторинний
IV	За організаційними формами	• біржовий (організований) • позабіржовий (неорганізований)

Продовження табл. 1.1

1	2	3
---	---	---

V	За швидкістю реалізації угод	• з негайною (терміною) реалізацією - ринок СПОТ • з реалізацією угод в майбутньому – ринок СВОП
VI	За умовами передачі фінансових активів в користування	• ринок позикового капіталу • ринок акціонерного капіталу
VII	За регіональною ознакою	• місцевий • регіональний • національний • світовий (міжнародний)

Джерело: побудовано на основі [2, с. 24].

I. А. На ринку грошей здійснюються операції з купівлі-продажу фінансових активів з терміном обертання до одного року: короткострокові казначейські зобов'язання, ощадні (депозитні) сертифікати, векселі, різні види короткострокових облігацій тощо. Грошовий ринок включений до складу елементів фінансового ринку в зв'язку з тим, що пов'язаний з такими об'єктами фінансового інвестування, як депозитні внески термінові і до запитання.

На ринку грошей корпорації залучають кошти для підтримки оборотного капіталу в разі виникнення тимчасових потреб у грошових коштах. Основними фінансовими інститутами грошового ринку є банки, які залучають кошти для надання позичок іншим суб'єктам ринку і для підтримки ліквідності на належному рівні. Короткострокові цінні папери на ринку грошей більш ліквідні та характеризуються меншим коливанням цін, ніж на ринку капіталів, тому здійснення інвестицій на грошовому ринку менш ризикове, ніж на ринку капіталів.

Б. Ринок капіталів - це ринок, що призначений для довгострокового інвестування коштів в основний капітал; на цьому ринку здійснюються операції купівлі-продажу фінансових інструментів з терміном обертання більше одного року. Такі фінансові активи менш ліквідні, їм притаманний найбільший рівень фінансового ризику і відносно високий рівень доходності. На ринку капіталів надаються середньо-та довгострокові кредити, перебувають в обігу середньо-та довгострокові боргові цінні папери, а також інструменти власності - акції, для яких

термін обігу не встановлюється. Корпорації на ринку капіталів формують фінансові ресурси за рахунок випуску акцій та облігацій, а також залучення банківських кредитів. Фізичні особи та будівельні організації залучають кошти для придбання та будівництва нерухомості. Фінансові інститути формують власні фінансові ресурси, які перебувають у їх використанні протягом усього періоду функціонування.

Ринок капіталів розвивається більшою мірою в країнах з досить визначеними та сприятливими економічними перспективами. Становлення ринку капіталів передбачає невисокі темпи інфляції, а також стабільність політичної та економічної ситуації в країні.

П. А. Ринок цінних паперів - це система економічних і правових відносин, пов'язаних із випуском та обігом цінних паперів. Об'єктом купівлі-продажу виступають усі види цінних паперів, емітованих підприємствами, різними фінансовими інститутами, державою. Безпосередніми учасниками ринку цінних паперів виступають держава, корпорації, фінансові посередники (комерційні, інвестиційні та ощадні банки, страхові та інвестиційні компанії, пенсійні фонди та інші фінансові інститути), населення, а також іноземні інвестори та емітенти.

Б. Валютний ринок - це механізм, за допомогою якого встановлюються правові та економічні взаємовідносини між споживачами і продавцями валюти, валютних цінностей, між учасниками міжнародних розрахунків з приводу валютних операцій, зовнішньої торгівлі, надання фінансових послуг, здійснення інвестицій та інших видів діяльності, які вимагають обміну і використання різних іноземних валют. Основними суб'єктами валютного ринку є резиденти, діяльність яких регулюється вітчизняним законодавством, і нерезиденти, діяльність їх функціонує в законодавчому оточенні іноземних держав.

В. Ринок фінансових послуг - це сегмент фінансового ринку, який на законодавчому рівні у вітчизняній економічній літературі почали досліджувати після 2000 року з прийняттям Закону України «Про фінансові послуги та державне

регулювання ринків фінансових послуг» і після затвердження Указом Президента «Положення про державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України». Ринок фінансових послуг - це сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг. Об'єктом купівлі-продажу виступає специфічний фінансовий товар - послуга, що має ціну та відповідні характеристики. Основними учасниками ринку є фінансові інститути, які надають послуги: банки, кредитно-гарантійні установи, кредитні спілки, лізингові, страхові компанії, пенсійні фонди, ломбарди, аудиторські, консалтингові фірми, інститути спільного інвестування, благодійні фонди, торговці цінними паперами тощо.

Г. Ринок золота та інших дорогоцінних металів і каміння - це ринок, на якому фінансовими активами, що обертаються є золото, платина, срібло, дорогоцінне каміння та інші матеріальні цінності. Ринок розглядається через інвестиції в предмети колекціонування (художні твори, антикваріат, нумізматичні цінності і т.п.), у дорогоцінні метали, камені, інші матеріальні цінності. У країнах з розвинутою ринковою економікою інвестиційна діяльність, що пов'язана із цими об'єктами реального інвестування, уже здійснюється на спеціалізованих ринках (наприклад, ринок золота), але в нашій країні обсяг такого інвестування не відіграє поки що суттєвої ролі.

Д. Ринок нерухомості - сегмент фінансового ринку, який розглядається як область вкладення капіталу в об'єкти нерухомості з метою отримання прибутку або ж з метою придбання нерухомості в особисту власність. Основними операціями на ринку нерухомості є іпотека, купівля-продаж нерухомості, надання об'єктів нерухомості в довірче управління, найм, надання послуг з оцінки майна тощо. При операціях купівлі-продажу нерухомості інвестори розглядають нерухоме майно не лише як товар, а насамперед, як фінансовий актив, що може принести дохід через певний проміжок часу.

На сучасному етапі нерухомість займає найбільшу частину світового

«портфеля» багатства та є одним з найпривабливіших фінансових активів, вартість якого постійно зростає.

III. Залежно від того, які фінансові активи пропонуються для продажу, нові чи емітовані раніше, фінансовий ринок поділяють на:

а) первинний - ринок перших емісій, на якому здійснюється початкове розміщення фінансових активів серед інвесторів і початкове вкладення капіталу в різні галузі економіки. Обов'язковими учасниками первинного ринку є емітенти цінних паперів і інвестори;

б) вторинний - ринок, на якому укладаються угоди щодо купівлі-продажу раніше випущених фінансових активів. Важливі риси вторинного ринку - ліквідність, визначення цін на фінансові інструменти для первинного ринку, можливість поглинати значні обсяги фінансових активів у короткий час при незначних витратах на проведення операцій.

Основна частина операцій на вторинному ринку пов'язана з перерозподілом сфер впливу на ринку та зі спекулятивними операціями. Вторинний ринок для деяких типів фінансових активів є досить обмеженим, для інших - практично відсутнім. Для таких фінансових активів, як акції, ф'ючерси та опціони, характерним є не тільки розвинений вторинний ринок, а й наявність спеціалізованих бірж для торгівлі цими активами. Вторинного ринку кредитів в Україні практично немає. У країнах з розвиненою ринковою економікою вторинний ринок кредитів розвивається за рахунок впровадження фінансовими посередниками інновацій на ринку інструментів позики, а саме внаслідок процедури сек'юритизації активів.

IV. Залежно від місця, де відбувається торгівля фінансовими активами, розрізняють:

а) біржовий (організований) ринок - найрозвиненіша форма регулярно функціонуючого ринку, який діє за визначеними правилами, встановленими спеціальними фінансовими установами: банками, ломбардами та фінансовими

біржами (валютною, фондовою, дорогоцінних металів і каміння тощо). Організований ринок – це упорядкований ринок, де ступінь упорядкованості залежить від безлічі факторів, що знаходять своє відображення в правилах торгівлі. Біржовий ринок пов'язують із поняттям біржі як особливим чином організованого ринку, що сприяє збільшенню мобільності капіталу та виявленню реальних ринкових цін активів. Біржовий ринок є переважно вторинним ринком, оскільки на ньому в більшості випадків відбувається торгівля емітованими раніше фінансовими активами. На біржовому ринку проводиться перевірка фінансової спроможності емітентів, процедура торгів носить відкритий характер, гарантується виконання укладених угод. Але біржовий ринок має і слабкі сторони – більш суворо регулюється державою, що знижує його гнучкість, обмежене коло фінансових інструментів різних емітентів, повинні виконуватись всі нормативно-правові акти, що збільшує витрати на здійснення операцій купівлі-продажу, важко зберегти у таємниці інформацію щодо масштабних угод, які здійснюються окремими торговцями на біржі;

б) позабіржовий (неорганізований) ринок - ринок, на якому діють так звані торгово-інформаційні системи. Учасники таких систем - фінансові посередники – мають змогу ознайомитись із попитом-пропозицією на фінансові активи та укласти угоди з тими посередниками, пропозиції яких їх зацікавлять; правила торгівлі регулюють не всі сторони процесу торгівлі, купівля-продаж цінних паперів відбувається поза біржою. На різних сегментах фінансового ринку біржовий та позабіржовий ринки відіграють різну роль. Так, на валютному ринку торгівля валютними ресурсами переважно зосереджується на позабіржовому міжбанківському ринку. На ринку цінних паперів як біржовий, так і позабіржовий ринки мають велике значення. Організаторами торгівлі на біржовому ринку цінних паперів виступають фондові та спеціалізовані біржі з торгівлі ф'ючерсними та опціонними контрактами. На позабіржовому ринку торгівля цінними паперами здійснюється через торговельно-інформаційні системи, які створюються

торгівцями цінними паперами відповідно до законодавства конкретної країни. Торгівля акціями відбувається переважно на біржовому ринку, а облігаціями - на позабіржовому.

Неорганізований ринок характеризується більш високим рівнем фінансового ризику, більш низьким рівнем юридичної захищеності покупців, меншим рівнем їх поточної інформованості, але разом з тим цей ринок задовольняє потребу окремих інвесторів у фінансових інструментах з високим рівнем ризику і, відповідно, приносить більш високий дохід, а також забезпечує обіг більш широкої номенклатури фінансових інструментів і послуг. На позабіржовому ринку здійснюється більша частина операцій з цінними паперами та основний обсяг кредитних, валютних і страхових операцій.

V. Ринок з негайною (терміною) реалізацією угод («ринок спот») - ринок, на якому угоди здійснюються за короткий термін (як правило до 3-х днів) і потребують негайної оплати; ринок з реалізацією угод в майбутньому («ринок своп») - це ринок, предметом обігу на якому є фондові, валютні, товарні деривативи. (Деривативи – це договори, вартість яких залежить від вартості цінних паперів: опціони, ф'ючерси, варанти).

VI. Ринок позикового капіталу - це ринок, ресурси якого передаються на умовах позики на визначений термін та під процент за допомогою боргових цінних паперів або кредитних інструментів; на ринку акціонерного капіталу кошти вкладаються на невизначений термін. При цьому інвестор отримує право на частину прибутку у вигляді дивіденду, право співвласності на активи підприємства і повністю поділяє підприємницькі ризики з іншими акціонерами підприємства.

VII. Вітчизняний фінансовий ринок поділяють на:

- місцевий фінансовий ринок, представлений операціями комерційних банків, страхових компаній, неорганізованих торгівців цінними паперами з їх контрагентами - місцевими господарюючими суб'єктами, недержавними пенсійними фондами, населенням;

- регіональний місцевий ринок - функціонує в межах області (республіки) і поряд з місцевими неорганізованими ринками включає систему регіональних фондових і валютних бірж;

- національний фінансовий ринок - включає всю систему фінансових ринків держави, їх видів і організаційних форм. Національні, у свою чергу, можуть бути поділені на ринки резидентів та нерезидентів. Ринок резидентів є ринком фінансових активів, емітованих резидентами на національному ринку, а ринок нерезидентів - це ринок, на якому нерезиденти емітують фінансові активи відповідно до законодавства певної країни. (Наприклад, ринок нерезидентів в Японії називають «самурайським», в Іспанії - «матадорським». Цінні папери, емітовані на ньому, називають іноземними цінними паперами). Ринки нерезидентів досить розвинені лише в окремих країнах, де державне регулювання сприяє розвитку таких ринків.

- світовий (міжнародний) фінансовий ринок - це складова частина світової фінансової системи, в якій інтегровані національні фінансові ринки держав з відкритою економікою. На міжнародному фінансовому ринку активи, емітовані поза юрисдикцією будь-якої однієї країни, пропонуються інвесторам багатьох країн. Учасниками міжнародного ринку виступають уряди, центральні банки, фінансові інститути, великі промислові корпорації, а також міжнародні фінансові інститути та організації. Основними фінансовими інструментами, що мають обіг на міжнародному ринку, є єврокредити, єврооблігації, євроакції та похідні фінансові інструменти - ф'ючерси, форварди, опціони, свопи.

Постійний розвиток міжнародних ринків та інтеграційні процеси на них сприяють розвитку світової економіки, оскільки дають можливість кращого розподілу фінансових ресурсів у світовому масштабі. Водночас вони роблять більш взаємозалежними економіки різних країн і зменшують можливості урядів країн у регулюванні процесів на національних фінансових ринках.

Слід зазначити, що наведена класифікація відображає поділ фінансового

ринку і фінансових інструментів за найбільш суттєвими ознаками, які не можна вважати вичерпними.

Фінансовий ринок досягає найбільшої ефективності, коли задіяні усі його складові: ринок грошей і валютний ринок, ринок кредитів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг тощо.

1.2. Формування та функціонування міжнародного фінансового ринку

Світовий фінансовий ринок виник на основі інтеграційних процесів між національними фінансовими ринками. Ці процеси почалися в середині 60-х років XX століття. Інтеграція фінансових ринків сприяла розвитку таких тенденцій, як: зміцнення зв'язків між національними фінансовими ринками; розширення контактів між національними фінансовими ринками; невинне переплетення національних фінансових ринків. Формування світового фінансового ринку відбувалося на базі інтернаціоналізації міжнародних операцій національних ринків позикових капіталів. Ці операції почали розвиватися в кінці 50-х років XX століття. У 1960-х роках темпи їх розвитку стали зростати, а в 1970-1990-х роках масштаби ринку досягли значних розмірів [28, с. 184].

Сьогодні світовий фінансовий ринок є важливим елементом світової економіки. Він забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів між країнами та економічними агентами, сприяє розвитку міжнародної торгівлі та інвестицій та відіграє важливу роль у глобальному економічному розвитку .

Розвиток і формування фінансового ринку є необхідною передумовою для розвитку інших секторів державної економіки. Ефективно функціонуючий ринок страхування, розвинені небанківські кредитні установи, пенсійні фонди та інші фінансові установи сприяють стабільному та прогнозованому розвитку всіх економічних процесів у суспільстві.

Накопичуючи значні кошти, фінансові установи є потужним джерелом інвестицій у досить динамічних економіках, що розвиваються. Тож Європейський банк реконструкції та розвитку протягом 90-х років минулого століття зафіксував просування параметрів ринку в областях, що охоплюють чотири сфери – розвиток підприємництва; ринки та торгівля; розвиток фінансових установ; правова реформа [69, с. 287].

Світовий фінансовий ринок запроваджує механізм викупу в інвесторів належних їм фінансових активів, що дозволяє інвесторам продати свої фінансові активи, якщо вони потребують коштів або хочуть перерозподілити свій портфель. Цей ринок сприяє знаходженню у кожного з кредиторів контрагента угоди, де відбувається через фінансові посередники, які об'єднують кредиторів і позичальників; забезпечує переказ тимчасово вільних коштів усередині галузі, регіону, країн і між країнами, що сприяє розвитку міжнародної торгівлі та інвестицій; здійснює процес об'єднання фізичних і юридичних осіб, які мають вільні грошові кошти, тобто заощадження, та які бажають придбати фонди, аби спрямувати їх на розвиток виробництва, що сприяє економічному зростанню.

Міжнародні фінансові ринки нині є глобальною системою акумулювання вільних фінансових ресурсів і надання їх позичальникам з різних країн на принципах ринкової конкуренції. Відмінності міжнародних фінансових ринків від національних полягають у тому, що міжнародні фінансові ринки:

- мають величезні масштаби операцій (щоденні операції на світових фінансових ринках у 50 разів перебільшують операції світової торгівлі товарами);
- у них відсутні географічні кордони;
- відбувається цілодобове проведення операцій;
- використовуються валюти провідних країн світу, євро і частково СДР;
- учасниками їх є переважно першокласні банки, корпорації, фінансовокредитні інститути з високим рейтингом;

- існують диверсифікація сегментів ринку та інструментів операцій за умов революції сфери фінансових послуг;
- на них діють специфічні – міжнародні – відсоткові ставки;
- спостерігається стандартизація операцій та високий рівень інформаційних технологій, безпаперові операції на базі використання комп'ютерів [28, с. 189].

Таким чином, світовий фінансовий ринок об'єднав різні типи ринків позикових капіталів, зокрема: найбільші в світі позабіржові валютні ринки, які не регулюються і об'єднують будь-які фінансові інститути різних країн. Географічне розташування «торговельних мереж» не можна визначити, бо вся торгівля здійснюється шляхом електронних переказів через глобальні комп'ютерні мережі; ринок синдигованих єврокредитів (найбільшим центром якого є Лондон; інші центри – Франкфурт, Цюрих, Нью-Йорк, Гонконг, Сінгапур та інші, які дозволяють міжнародним позичальникам здійснювати фондирування у формі банківських кредитів одразу з кількох країн); біржовий і позабіржовий ринки облігацій – вони дозволяють іноземним емітентам випускати свої боргові цінні папери на величезних національних ринках (США, Велика Британія, Японія, Швейцарія, Німеччина, Люксембург, які вважаються фінансовими центрами цих ринків); ринки єврооблігацій і єврокомерційних паперів й інші боргові папери (вони дають доступ міжнародним позичальникам до кредитних ресурсів інвестиційних фондів, хеджфондів, взаємних фондів, пенсійних фондів, страхових компаній, казначейських департаментів великих корпорацій, приватних банків і клієнтів з інших країн); міжнародні ринки похідних висококонструйованих інструментів та інші фінансові ринки, серед яких необхідно назвати ринок титулів власності, що забезпечує переміщення фінансового капіталу через національні кордони і здійснення угод між економічними агентами-резидентами різних юрисдикцій.

Світовий фінансовий ринок є важливою частиною глобальної економіки. Він сприяє розвитку торгівлі, інвестицій та економічного зростання. Світовий фінансовий ринок є важливою частиною глобальної економіки. Він сприяє розвитку

торгівлі, інвестицій та економічного зростання. Основні тенденції розвитку світового фінансового ринку представлені на рис. 1.3.

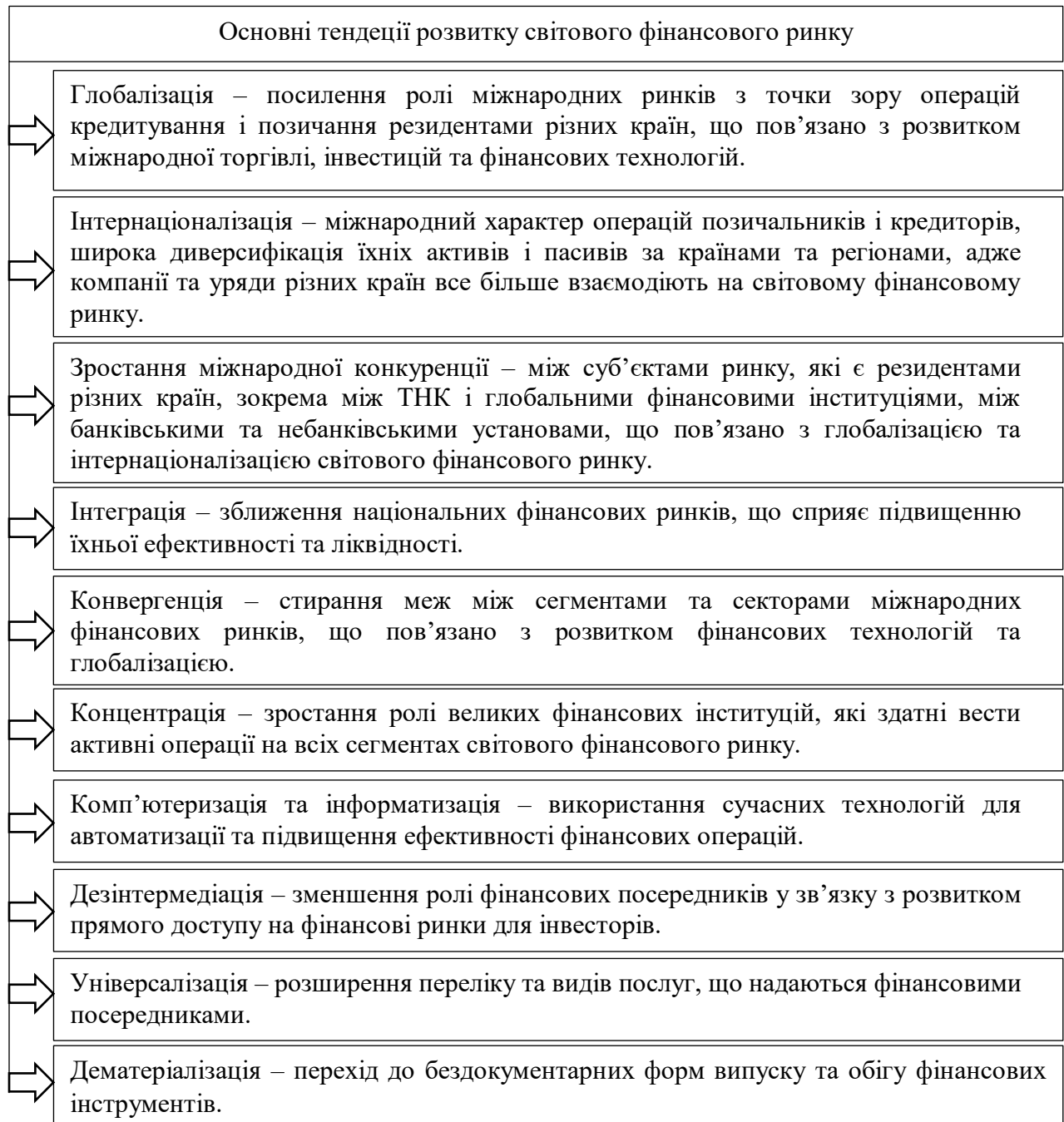

Рисунок 1.3 – Основні тенденції розвитку світового фінансового ринку

Джерело: побудовано автором на основі [28, с. 186-187].

На сучасному етапі розвитку світового фінансового ринку спостерігаємо наявність доступу на світові ринки довгострокового фінансування для більшості

позичальників значно спрощений, що пов'язано з розвитком інформаційних технологій та глобалізацією. Також на сучасному світовому ринку потрібні менші витрати на проведення операцій, що пов'язано з розвитком комп'ютеризації та інформатизації.

Сучасна структура світового фінансового ринку передбачає перерозподіл кредитних ресурсів між національними економіками таким чином, що кінцевий кредитор і позичальник є економічними агентами різних країн. Міжнародні фінансові ринки – це глобальна система, яка об'єднує різні ринки позикових капіталів. Вони мають величезні масштаби, відсутні географічні кордони, працюють цілодобово, використовують валюти провідних країн світу, євро і СДР. Учасниками міжнародних фінансових ринків є переважно першокласні банки, корпорації, фінансово-кредитні інститути. На цих ринках діють специфічні міжнародні відсоткові ставки, спостерігається стандартизація операцій та високий рівень інформаційних технологій [50, с. 37].

Сучасна структура світового фінансового ринку передбачає перерозподіл кредитних ресурсів між національними економіками таким чином, що кінцевий кредитор і позичальник є економічними агентами різних країн. Учасники світового фінансового ринку – це економічні агенти, які беруть участь у перерозподілі фінансових ресурсів між країнами та регіонами світу. Вони здійснюють операції з купівлі, продажу та випуску фінансових активів, таких як валюта, цінні папери, кредити та інші.

Отже, світовий фінансовий ринок є складною і швидкозмінною системою. На його розвиток впливають різні фактори, зокрема глобалізація, інтернаціоналізація, технологічний прогрес та регулювання. На сучасному етапі розвитку світового фінансового ринку спостерігаються такі тенденції: глобалізація, інтернаціоналізація, зростання міжнародної конкуренції, інтеграція, конвергенція, концентрація, комп'ютеризація та інформатизація, дезінтермедіація,

універсалізація та дематеріалізація. Ці тенденції впливають на діяльність світового фінансового ринку та сприяють його розвитку.

1.3. Чинники впливу на розвиток міжнародного фінансового ринку

Світовий фінансовий ринок є складною системою, яка постійно розвивається і адаптується до нових умов. Важливо розуміти основні тенденції розвитку ринку, щоб ефективно в ньому функціонувати. Світовий фінансовий ринок розвивається в динамічному напрямку. Він став більш глобалізованим, диверсифікованим та технологічним. Ці тенденції мають значний вплив на економіки всіх країн світу. Автори О. М. Мозговий, Т. В. Мусієць та Л. В. Руденко-Сударєва відзначають, що участь національних валютних ринків, ринків банківських кредитів, фондових ринків в операціях світового ринку визначається певними чинниками [28, с. 185]. Серед чинників впливу виділяють наявність відповідного місця країни у світовій системі господарства та її валютно-економічним становищем. Країни, які мають розвинену економіку та стабільний валютний ринок, мають більше можливостей для участі у світовому фінансовому ринку. Також на функціонування світового фінансового ринку здійснює вплив процес існування розвиненої кредитної системи і відповідно організованою фондовою біржею, що створює передумови для розвитку внутрішніх фінансових ринків, які є основою для участі в операціях світового ринку. Високі податки на фінансові операції та нестабільне політичне становище можуть відштовхувати інвесторів. Натомість, пільги валютного законодавства, які дозволяють доступ іноземним позичальникам на національний ринок та іноземних паперів – до біржової котирування, створюють умови для залучення іноземних інвестицій. Географічне положення країни може сприяти розвитку її фінансового ринку, наприклад, якщо країна знаходиться на перехресті важливих торгових шляхів.

Світовий фінансовий ринок – це складна система, яка об'єднує різні ринки,

що торгують різними фінансовими активами. Структуру світового фінансового ринку залежно від певних ознак можна подати так:

1. За терміном обігу фінансових активів:

ринок грошей – здійснюються короткострокові (від одного дня до одного року) депозитно-позикові операції;

ринок капіталів – операції купівлі-продажу активів терміном понад один рік.

2. За умовами передання фінансових ресурсів:

ринок позикового капіталу;

ринок акціонерного капіталу.

3. Залежно від того, чи нові фінансові активи пропонуються для продажу, чи емітовані раніше:

первинний – для продажу на ринку пропонуються нові фінансові активи й здійснюються первинні вкладання інвесторами своїх ресурсів в економіку;

вторинний – ринок, на якому обертаються активи, що були випущені раніше і які не збільшують загальної кількості фінансових активів і вартісних обсягів інвестицій;

третинний – це ринок, на якому відбувається торгівля похідними фінансовими інструментами. Цей ринок з'явився завдяки появі нових фінансових інструментів.

4. Залежно від місця, де відбувається торгівля фінансовими активами:

біржовий (централізований, організований) – ринок, що функціонує за визначеними правилами, які встановлені біржами та банками;

позабіржовий (децентралізований, неорганізований, міжбанківський) – ринок, на якому укладаються угоди, умови яких встановлюються суб'єктами угоди, а торгівля повністю децентралізована і здійснюється переважно через дилінгові \ системи, міжнародні телекомунікаційні системи, телефоном.

5. Залежно від періоду закінчення операцій поділяють на:

ринок касових (поточних, «спот») операцій – передбачає торгівлю базовим активом, розрахунки за який здійснюються не пізніше другого робочого дня після укладання угоди;

ринок строкових угод – розрахунок здійснюється пізніше, ніж на другий робочий день після дати укладання угоди.

6. За ознакою підконтрольності національним системам грошово кредитного регулювання:

національні ринки – це ринки країн світу, на яких обертаються активи як резидентів, так і нерезидентів;

регіональні ринки – це ринки, на яких обертаються фінансові активи кількох країн або в межах певного інтеграційного об'єднання;

міжнародні ринки – це ринки, на яких відбувається обіг фінансових інструментів за межами країн їх походження.

Національні, регіональні й міжнародні ринки різняться між собою за умовами емісії та механізму обігу фінансових активів. Міжнародні та регіональні ринки є визначальними в подальшому розвитку світового фінансового ринку.

7. Залежно від інструментів, що обертаються, вирізняють такі міжнародні фінансові ринки:

міжнародний (іноді його називають світовий, бо операції на ньому відбуваються щодобово) валютний ринок, де відбуваються операції винятково з валютою;

міжнародний ринок банківських кредитів – це ринок, на якому відбувається процес кредитування обігових коштів, тобто робочого капіталу (working capital);

міжнародний ринок похідних фінансових інструментів (деривативів);

міжнародний ринок цінних паперів (фондовий ринок) – це ринок, на якому відбувається регулярна купівля-продаж пайових (звичайних і привілейованих акцій, депозитарних розписок) і боргових цінних паперів (державних і корпоративних) з метою здійснення, який поділяється на такі сегменти як:

міжнародний ринок боргових цінних паперів;
міжнародний ринок титулів власності (ринок акцій і депозитарних розписок);
євроринок [28, с. 187-188].

Геополітичні та економічні умови мають важливий вплив на розвиток світового фінансового ринку. Зростання міжнародної торгівлі та інвестицій, політична стабільність і економічний розвиток сприяють активізації міжнародних фінансових операцій. Навпаки, такі фактори, як політична нестабільність, економічні кризи та торгові війни, можуть призвести до зниження обсягів міжнародних фінансових операцій[50, с. 38].

Технологічний розвиток також є важливим фактором впливу на розвиток світового фінансового ринку. Розвиток фінансових технологій, таких як блокчейн та штучний інтелект, змінює характер фінансових операцій, підвищує їхню ефективність і доступність. Наприклад, блокчейн може використовуватися для створення нових фінансових інструментів, таких як смарт-контракти, а штучний інтелект може використовуватися для автоматизації фінансових операцій.

Регуляторне середовище також впливає на розвиток світового фінансового ринку. Регулювання фінансових ринків може сприяти або обмежувати розвиток фінансових операцій. Наприклад, жорстке регулювання може призвести до підвищення витрат на здійснення фінансових операцій, що може негативно вплинути на їхню ліквідність[54, с. 132].

Отже, світовий фінансовий ринок є складною системою, яка постійно розвивається і адаптується до нових умов.

Основні фактори впливу на розвиток світового фінансового ринку включають:

глобалізація (зростання міжнародної торгівлі та інвестицій, міжнародна інтеграція фінансових ринків);

технологічний прогрес (впровадження нових технологій в фінансові послуги (фінтех), розвиток електронних фінансових платформ);

макроекономічні фактори (зміни у рівні інфляції та процентних ставках, економічний ріст чи рецесія в глобальних економіках);

регулювання та нормативи (зміни в законодавстві та нормативах фінансового сектору, міжнародні стандарти фінансової звітності);

геополітичні події (конфлікти та політичні нестабільності, зміни в міжнародних відносинах та санкції);

демографічні зміни (зміни в розміщенні населення та ринкові потреби); фінансові інновації (розвиток нових фінансових продуктів та послуг, виникнення нових фінансових інструментів);

кризові ситуації (фінансові кризи та їх вплив на довіру до ринків, зміни в підходах до ризик-менеджменту);

соціальні та екологічні аспекти (збільшення уваги до соціально відповідальних інвестицій, вплив екологічних та сталих інвестицій на ринок);

етнічні та культурні впливи (різноманітність культурних підходів до фінансів у різних регіонах світу, вплив культурних особливостей на фінансові практики та звичаї).

Таким чином, розвиток міжнародного фінансового ринку є результатом взаємодії численних і різнопланових чинників. Розуміння їхнього характеру та ступеня впливу дозволяє країнам адаптувати національні фінансові системи до глобальних тенденцій та ефективніше інтегруватися у світовий фінансовий простір.

Розвиток світового фінансового ринку обумовлений впливом різноманітних факторів, які можна класифікувати за різними аспектами.

Висновки до розділу 1

У результаті проведеного дослідження теоретичних і методологічних основ функціонування міжнародного фінансового ринку було обґрунтовано сутність,

структуру та класифікаційні ознаки фінансового ринку як цілісної системи взаємопов'язаних сегментів — ринку грошей, капіталів, цінних паперів, валютного ринку, ринку фінансових послуг та інших. З'ясовано, що основою для ефективної взаємодії між суб'єктами світової фінансової системи виступає наявність розвиненої інфраструктури та стабільного регуляторного середовища.

Сформовано уявлення про процес формування та становлення сучасного світового фінансового ринку, який виник як результат інтернаціоналізації операцій із позиковими капіталами, інтеграції національних ринків та технологічного прогресу. Встановлено, що сучасний світовий фінансовий ринок функціонує як глобальна система акумуляції та перерозподілу ресурсів, що забезпечує гнучкість міжнародної економічної взаємодії, сприяє притоку інвестицій і підтримує міжнародну торгівлю.

Досліджено основні чинники, що впливають на розвиток міжнародного фінансового ринку, серед яких ключове значення мають глобалізація, технологічні інновації, регуляторне середовище, політична стабільність, економічна ситуація, географічне розташування, а також розвиток внутрішньої фінансової інфраструктури країн-учасниць. З'ясовано, що саме поєднання цих факторів визначає конкурентоспроможність держави на світовому фінансовому ринку та її здатність інтегруватися в глобальну економіку.

Таким чином, міжнародний фінансовий ринок виступає багаторівневою системою, ефективність функціонування якої залежить від взаємодії інституційних, економічних і технологічних компонентів. Здійснений аналіз дозволяє перейти до поглибленого вивчення сучасних тенденцій трансформації фінансового простору в умовах глобалізації та цифрової економіки.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

2.1. Сучасні тенденції розвитку міжнародного фінансового ринку

У сучасних умовах світовий ринок капіталів демонструє посилену глобалізацію, що проявляється у зростанні обсягів міжнародних фінансових транзакцій, активному розвитку транснаціональних фінансових ринків і розширенні діяльності глобальних фінансових інституцій. Однією з ключових тенденцій є стрімкий технологічний прогрес – зокрема впровадження таких інновацій, як блокчейн, штучний інтелект і автоматизовані фінансові платформи, які сприяють підвищенню ефективності, прозорості та доступності фінансових послуг для учасників у різних куточках світу.

Відкритість ринків капіталу розглядається через призму впливу як на макро-, так і на мікроекономічному рівнях. На макrorівні дослідники висловлюють різні позиції щодо впливу лібералізації – від позитивного ефекту на економічне зростання до потенційних загроз фінансової нестабільності. На мікрорівні аналіз зосереджений на таких аспектах, як підвищення ефективності корпоративного управління, покращення інвестиційної діяльності, підвищення прозорості та зростання волатильності фінансових активів.

Одночасно з цим зростає увага міжнародних інвесторів до динаміки глобального фондового ринку, який наразі переживає період активного зростання. Його загальна капіталізація вже перевищує \$94 трлн, що на \$5,25 трлн більше за світовий ВВП 2020 року. Основними фінансовими центрами, що домінують на міжнародному фондовому ринку, залишаються США, Велика Британія, країни ЄС, Канада, Китай, Індія та Японія, які забезпечують значну частку глобального обігу

фінансових активів.

У сучасних умовах глобалізації фінансових ринків, важливим індикатором економічної динаміки є загальна капіталізація фондового ринку, яка демонструє обсяг сукупної вартості акцій, що перебувають в обігу. Зростання цього показника свідчить про посилення ролі фондового ринку як джерела капіталу, інвестиційної активності та фінансової стабільності. У таблиці 2.1 представлено актуальні дані щодо загальної капіталізації глобального фондового ринку, а також частки США в цій структурі станом на 2025 рік, що дозволяє оцінити масштаби міжнародної фінансової взаємодії та провідні позиції окремих країн у світовій економіці.

Таблиця 2.1

Загальна капіталізація глобального фондового ринку станом на

Показник	Значення (USD)	Період
Загальна капіталізація глобального фондового ринку	\$128,2 трлн	Січень 2025
Частка США у глобальній капіталізації	\$62,2 трлн	Січень 2025

Джерело: побудовано автором на основі [59].

Загальна капіталізація глобального фондового ринку станом на січень 2025 року досягла \$128,2 трильйона, що свідчить про значне зростання обсягів торгівлі цінними паперами та про високу інвестиційну активність на міжнародному рівні. Такий масштаб капіталізації підкреслює важливу роль фондових ринків як ключового джерела фінансування для компаній і як одного з основних механізмів перерозподілу ресурсів у глобальній економіці.

Водночас варто звернути увагу на структуру цього показника. Частка США в загальній глобальній капіталізації становить \$62,2 трлн, що становить майже половину всього обсягу, що підтверджує провідну роль Сполучених Штатів на світовому фондовому ринку. Американські біржі – зокрема Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE) та NASDAQ – залишаються домінуючими фінансовими центрами, які притягують найбільші обсяги інвестицій і забезпечують високу ліквідність фінансових активів.

Такий розподіл капіталізації також вказує на нерівномірність розвитку

фондових ринків у світі. Домінування США зумовлене не лише масштабом їхньої економіки, а й високим рівнем фінансової інфраструктури, прозорістю ринку, розвитком технологій, а також сильною довірою інвесторів до регуляторного середовища країни.

У майбутньому ці пропорції можуть зазнати змін у зв'язку з активізацією фінансових ринків Китаю, Індії та країн ЄС, однак наразі США залишаються безумовним лідером, визначаючи основні тренди у функціонуванні світового ринку капіталів.

Сполучені Штати Америки залишаються беззаперечним лідером на глобальному фондовому ринку. Дві провідні біржі країни — Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE) та NASDAQ — разом формують майже третину загального обсягу світового ринку капіталів. Заснована у 1792 році, NYSE є не лише найстарішою, а й найбільшою фондовою біржею світу. На її майданчику здійснюється торгівля цінними паперами понад 2,4 тисячі компаній з різних країн, а загальна капіталізація біржі становить приблизно \$28,8 трлн. Динаміка вартості активів, що перебувають у обігу на біржі, відображається через індекс NYSE Composite, до якого входить понад 2000 найбільших компаній.

Канада також має потужну інфраструктуру фондового ринку, що представлена Фондовою біржею Торонто (TSX). Така біржа, заснована у 1852 році, є другою за обсягами фондовою платформою в Північній Америці. Сьогодні на TSX торгуються акції понад 1600 компаній, а сукупна ринкова капіталізація біржі досягає \$2,4 трлн. Середній щоденний обсяг торгів становить близько \$8,5 млрд. Основним біржовим індикатором є індекс S&P/TSX, який відображає ринкову динаміку акцій понад 280 провідних компаній Канади.

Європейський фондовий ринок представлений транснаціональною біржею Euronext, яка об'єднує біржові майданчики Бельгії, Франції, Ірландії, Нідерландів, Норвегії та Португалії. Створена у 2000 році, Euronext сьогодні посідає друге місце за масштабами серед європейських фондових бірж. На її платформах здійснюється

торгівля цінними паперами понад 1,5 тисячі компаній, сукупна ринкова капіталізація яких становить близько \$4,4 трлн. Середньоденний обсяг торгів дорівнює приблизно \$9,7 млрд. Основним індикатором ринкової активності є індекс Euronext 100, який відображає вартісні зміни акцій понад 100 найбільших компаній, допущених до торгів на біржі.

Лондонська фондова біржа (LSE) є однією з найдавніших у світі, її історія бере початок ще з кінця XVIII століття. Станом на сьогодні в основному біржовому списку представлені акції понад 1,1 тисячі компаній, загальна капіталізація яких оцінюється приблизно в \$3,8 трлн. За результатами вересня 2020 року середній денний обсяг біржових операцій на LSE становив близько \$5,3 млрд. Одним з ключових біржових індикаторів є індекс FTSE 100, який охоплює акції 101 провідної компанії, представленої на цій фондовій платформі.

SHKSCP (Shanghai-Hong Kong Stock Connect Program) — це механізм інтеграції, який забезпечує взаємодію між Шанхайською та Гонконгською фондовими біржами, дозволяючи інвесторам кожної з бірж здійснювати операції з акціями, що котируються на іншій біржі, в межах установленого цінового коридору. Торгівля здійснюється через уповноважені локальні фінансові інституції.

Китайський уряд неодноразово декларував наміри поглибити відкритість економіки на новому етапі, акцентуючи особливу увагу на лібералізації сфери фінансових послуг, зокрема відкритті ринків капіталу. Важливою складовою цієї стратегії є розвиток взаємодії між фондовими біржами материкового Китаю та Гонконгу, що має на меті не лише стимулювати двосторонню відкритість, а й сприяти сталому функціонуванню та еволюції фінансової системи.

Поглиблення інтеграції з глобальними фінансовими ринками сприятиме зростанню рівня прозорості та привабливості китайського ринку для міжнародних інвесторів. Зокрема, якісне розкриття інформації стає ключовим чинником, який враховують іноземні інвестори, особливо з огляду на культурні, правові та політичні відмінності між країнами. Як правило, такі інвестори надають перевагу

компаніям, які забезпечують належний рівень інформаційної відкритості, що знижує ризики асиметрії інформації при ухваленні інвестиційних рішень.

Фондовий ринок Китаю представлений трьома провідними торговими майданчиками: Шеньчженьською, Шанхайською та Гонконзькою фондовими біржами, кожна з яких відіграє важливу роль у формуванні фінансової інфраструктури країни.

Шеньчженьська фондова біржа (SZSE) посідає друге місце за масштабами діяльності серед китайських бірж. На її майданчику обертаються цінні папери понад 2,3 тисячі компаній, а сумарна ринкова капіталізація перевищує \$4,6 трлн. У вересні 2020 року середньодобовий обсяг торгів сягав \$96,2 млрд. Основним фондовим індикатором біржі є SZSE Component Index, який відображає динаміку цін акцій 50 найбільших і найліквідніших емітентів.

Шанхайська фондова біржа (SSE) є провідним біржовим центром країни як за кількістю учасників, так і за розміром капіталізації, яка досягла \$6,2 трлн. На біржі торгуються цінні папери понад 2,5 тисячі компаній. Середній обсяг щоденних операцій на основному ринку становить близько \$383 млрд. Головним індексом SSE є SSE Composite Index, що розраховується на основі повної ринкової вартості всіх лістингованих компаній і є ключовим показником ринкової активності.

Гонконзька фондова біржа (HKEX) входить до числа найбільших у світі, посідаючи четверте місце за ринковою капіталізацією, яка на вересень 2020 року становила \$5,8 трлн. У цей же період середньодобовий обсяг торгів сягав \$11,4 млрд. Основним біржовим індексом є Hang Seng Index, що відображає ринкову динаміку 50 провідних компаній, на які припадає понад половину загальної капіталізації HKEX.

Глобалізація та технологічна трансформація фінансових ринків особливої актуальності набуває аналіз динаміки загальної капіталізації фондових бірж як ключового індикатора економічної активності та інвестиційного клімату. Значення цього показника відображає не лише сукупну вартість активів, що перебувають в

обігу, а й загальні тенденції розвитку світової економіки, довіру інвесторів, рівень ризиків та інституційну зрілість ринкової інфраструктури. У таблиці 2.2 наведено актуальні дані щодо загальної капіталізації глобального фондового ринку та питомої ваги США у його структурі станом на січень 2025 року, що дозволяє простежити домінування американського ринку та оцінити рівень його впливу на глобальні фінансові процеси.

Таблиця 2.2

Капіталізація основних фондових бірж світу

Біржа	Країна/Регіон	Капіталізація (USD)	Період
Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE)	США	\$25,56 трлн	Грудень 2023
Nasdaq	США	\$23,41 трлн	Грудень 2023
Шанхайська фондова біржа (SSE)	Китай	\$6,52 трлн	Грудень 2023
Шеньчженьська фондова біржа (SZSE)	Китай	\$5,24 трлн	Січень 2021
Гонконгська фондова біржа (HKEX)	Гонконг	\$3,97 трлн	Грудень 2023
Euronext	Європа	€6,6 трлн (~\$7,1 трлн)	Грудень 2023
Лондонська фондова біржа (LSE)	Велика Британія	\$3,42 трлн	Липень 2024
Торонтська фондова біржа (TSX)	Канада	CAD 5,06 трлн (~\$3,7 трлн)	Березень 2025

Джерело: побудовано автором на основі [59].

Аналіз даних таблиці щодо капіталізації основних фондових бірж світу дає змогу сформувати цілісне уявлення про розподіл фінансової потужності на глобальному рівні. Очевидним лідером серед усіх торгових майданчиків залишається Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE) з капіталізацією понад \$25,56 трлн станом на грудень 2023 року. Вона є не лише найстарішою, а й найвпливовішою платформою світового ринку капіталу, забезпечуючи високу ліквідність, довіру інвесторів та глибокий ринок корпоративних активів.

Другою за масштабами йде Nasdaq із капіталізацією \$23,41 трлн, яка переважно орієнтована на високотехнологічні компанії, зокрема в галузі ІТ,

біотехнологій та телекомунікацій. Разом ці дві біржі США формують майже половину загальної капіталізації глобального ринку, що свідчить про продовження домінування американської фінансової інфраструктури у світовій економіці.

Третє й четверте місце займають біржі Китаю – Шанхайська (SSE) з капіталізацією \$6,52 трлн та Шеньчженьська (SZSE) з \$5,24 трлн, що вказує на зростаючий вплив КНР як провідного азійського фінансового центру. Ці біржі слугують основою для торгівлі акціями китайських промислових гігантів, банків, технологічних та державних підприємств.

Суттєвий внесок у світову фондову інфраструктуру роблять також Гонконгська фондова біржа (HKEX) – \$3,97 трлн, Еuronext – близько \$7,1 трлн, Лондонська фондова біржа (LSE) – \$3,42 трлн, та Торонтська фондова біржа (TSX) – орієнтовно \$3,7 трлн у перерахунку з канадських доларів. Такі майданчики відіграють ключову роль у забезпеченні капіталу для компаній різного масштабу – від транснаціональних корпорацій до регіональних лідерів.

Таким чином, загальна картина свідчить про високу концентрацію фінансових активів у руках кількох великих гравців, насамперед у США, Європі та Китаї. Така структура капіталізації також демонструє, що хоча глобальний ринок капіталів є формально диверсифікованим, проте залишається вразливим до політичних, регуляторних та економічних змін у кількох ключових юрисдикціях.

У 2023 році фондові ринки залишалися в умовах підвищеної волатильності, що створювало додаткові виклики для компаній, які намагалися вийти на публічні торги. Загальна тенденція уповільнення активності на глобальних ринках капіталу, яка спостерігалася протягом останніх двох років, відображає більш широку економічну невизначеність, геополітичну напруженість і коливання інвесторських очікувань.

Ринок первинних публічних розміщень (IPO) у 2023 році залишався млявим, що зробило цей період одним із найменш активних для IPO у США за останні роки. Незважаючи на кілька знакових розміщень у другій половині року, більшість нових

акцій після лістингу не змогли утримати стартові ціни. Це призвело до підвищеної обережності серед потенційних емітентів, які відклали вихід на ринок.

У 2023 році було зареєстровано лише 34 традиційні IPO, основна частка яких припадала на фармацевтичну, біотехнологічну, споживчу та технологічну сфери. Активність на ринку спеціалізованих компаній з метою злиття та поглинання (SPAC) також знижувалася до рівня, характерного для періоду до пандемії. Було проведено лише 28 IPO SPAC і 79 завершених угод зі злиття, що свідчить про послаблення інвестиційної активності. У той же час обсяги фінансування як з боку державного, так і приватного сектору помітно зменшилися порівняно з піковими показниками 2021 року, тоді як рівень викупу активів існуючими інвесторами зріс.

Попри загальну нестабільність, індекс S&P 500 зріс на 19% від початку року, однак нові IPO у середньому втратили близько 5% своєї вартості. Зростання індексу в основному забезпечувалося завдяки високим прибуткам обмеженої кількості технологічних компаній, що досягли суттєвих успіхів у сфері штучного інтелекту.

З метою оцінки інвестиційної динаміки та загального стану ринку капіталів у США доцільно звернутися до таблиці 2.3, у якій представлено основні показники активності на ринку первинного публічного розміщення акцій (IPO) у 2023 році.

Таблиця 2.3

Активність на ринку первинного публічного розміщення (IPO) у США

Показник	Значення	Період
Кількість традиційних IPO	34	2023 рік
Кількість IPO SPAC	28	2023 рік
Кількість завершених угод зі злиття	79	2023 рік

Джерело: побудовано автором на основі [60].

Отже, дані таблиці відображають не лише кількісний стан нових лістингів, але й загальні тенденції щодо залучення капіталу, інтересу інвесторів до нових емітентів та активності в секторі злиттів і поглинань. Зниження кількості традиційних IPO та зменшення обсягів операцій зі SPAC свідчать про підвищену обережність ринку в умовах волатильності та невизначеності економічного

середовища.

У цьому контексті фінансові технологічні компанії (фінтех) та інші небанківські установи зміцнюють свої позиції на світовому фінансовому ринку, впливаючи на структуру та функціонування глобальної фінансової системи. Разом із цим, глобалізація фінансових потоків посилює ризики, пов'язані з фінансовими операціями, що може провокувати системні кризи з негативними наслідками для світової економіки. Поглиблення інтеграції фінансових ринків, а також зростання міжнародної торгівлі та інвестицій сприяють активізації транснаціональних фінансових операцій, водночас актуалізуючи питання фінансової стійкості та регулювання.

Отже, світові фінансові ринки становлять найбільш динамічний сегмент глобального ринку капіталів, і перспективи їх подальшого зростання залишаються високими. Такий процес зумовлюється низкою ключових чинників, зокрема: загальним зростанням світової економіки, посиленням попиту на інноваційні фінансові рішення, а також активним впровадженням технологій штучного інтелекту та машинного навчання в інфраструктуру фінансового сектору.

Значну роль у трансформації глобального фінансового середовища відіграє цифровізація. Використання таких технологій, як блокчейн, електронні платформи обміну та штучний інтелект, сприяє стрімкому розвитку цифрових фінансових послуг. Популяризація онлайн-торгівлі, електронних платіжних систем і мобільних додатків стимулює розширення доступу до фінансових інструментів та послуг для широкого кола споживачів.

Окремо слід відзначити зростання впливу небанківських фінансових установ, серед яких – страхові компанії, інвестиційні фонди, пенсійні організації. Їхня роль у забезпеченні фінансової стійкості та диверсифікації джерел фінансування поступово зростає завдяки розширенню спектра фінансових продуктів і збільшенню обсягів транскордонних операцій.

Зазначені тенденції сприяють підвищенню ефективності функціонування

глобальних фінансових ринків, розширюють фінансову інклюзію та формують нові імпульси для сталого економічного зростання в умовах глобалізації.

2.2. Аналіз особливостей розвитку сучасного міжнародного грошового ринку

Станом на 2025 рік світова економіка продовжує поступово відновлюватися після масштабних потрясінь, спричинених пандемією COVID-19, військовою агресією росії проти України та затяжною глобальною кризою вартості життя. Незважаючи на глибокі дисбаланси в енергетичному та продовольчому секторах, які були наслідком геополітичної нестабільності, а також на жорстку монетарну політику, запроваджену для стримування рекордного рівня інфляції, світова економіка змогла продемонструвати помітну стійкість. Вона істотно сповільнилася, проте уникла рецесії, що засвідчує її адаптивність до екстремальних викликів.

При цьому динаміка економічного зростання залишається слабкою й нерівномірною: спостерігається поглиблення розривів у темпах відновлення між розвиненими країнами та економіками, що розвиваються. Хоча інфляційний тиск поступово зменшується як за загальним, так і за базовим показниками, повернення до докризових тенденцій виглядає дедалі менш імовірним, особливо для країн з недостатньо стабільною фінансовою системою.

Згідно з оновленими прогнозами World Economic Outlook на 2025 рік, глобальний темп зростання очікується на рівні 2,9%, що нижче середньоісторичного показника. Для порівняння, у 2022 році темп глобального зростання становив 3,5%, у 2023 – 3,0%, і така тенденція до уповільнення зберігається й надалі. Це свідчить про наявність структурних проблем у глобальній економіці та потребу у перегляді підходів до забезпечення стійкого та інклюзивного зростання.

Станом на 2025 рік загальний рівень інфляції продовжує поступово знижуватися: після пікових 9,2% у 2022 році показник уповільнився до 5,9% у 2023 році, а в 2024 – до 4,8%. Базова інфляція, що не враховує коливання цін на енергоносії та продукти харчування, також демонструє низхідну динаміку, хоча й повільнішими темпами – її рівень прогнозується на рівні 4,5% у 2024 році. Така тенденція формує підґрунтя для сценарію так званого «м'якого приземлення» глобальної економіки, за якого вдається стримати інфляцію без суттєвого зниження ділової активності.

У таблиці 2.4 наведено динаміку загальної та базової інфляції у глобальному вимірі за період 2022–2025 років.

Таблиця 2.4

Динаміка інфляції, %

Рік	Загальна інфляція	Базова інфляція
2022	9,2	
2023	5,9	
2024	4,8	4,5
2025	4,3	3,9

Джерело: побудовано автором на основі [56].

Аналіз таблиці 2.4, яка демонструє динаміку загальної та базової інфляції у світі впродовж 2022–2025 років, свідчить про поступову стабілізацію інфляційних процесів після пікового сплеску в 2022 році.

У 2022 році загальна інфляція досягла найвищого рівня – 9,2%, що стало результатом дії низки факторів: зростання цін на енергоносії, порушення глобальних ланцюгів постачання, наслідки пандемії COVID-19 та геополітичні потрясіння, зокрема війна в Україні.

У 2023 році інфляційний тиск дещо послабився – загальний рівень знизився до 5,9%, що свідчить про перші результати жорсткої монетарної політики, яку запровадили центральні банки багатьох країн для стримування цінового зростання.

У 2024 році загальна інфляція зменшилася до 4,8%, а базова – зафіксована на рівні 4,5%, що вказує на дещо повільнішу реакцію фундаментальних цін на товари

та послуги, виключаючи енергоносії та продукти харчування.

У 2025 році прогнозується подальше зниження інфляційного тиску: загальна інфляція зменшується до 4,3%, а базова – до 3,9%, що свідчить про поступове наближення до довгострокових цільових орієнтирів центральних банків (близько 2%), хоча рівень цін залишається дещо вищим за докризовий.

Загалом динаміка інфляції демонструє тенденцію до стабілізації макроекономічного середовища, однак зберігаються структурні виклики, які можуть уповільнювати повернення до цільових значень – зокрема інфляція в секторі послуг, зростання заробітної плати та геополітична невизначеність.

Наочно зображено динаміку загальної та базової інфляції у глобальному вимірі за період 2022–2025 років на рис. 2.1.

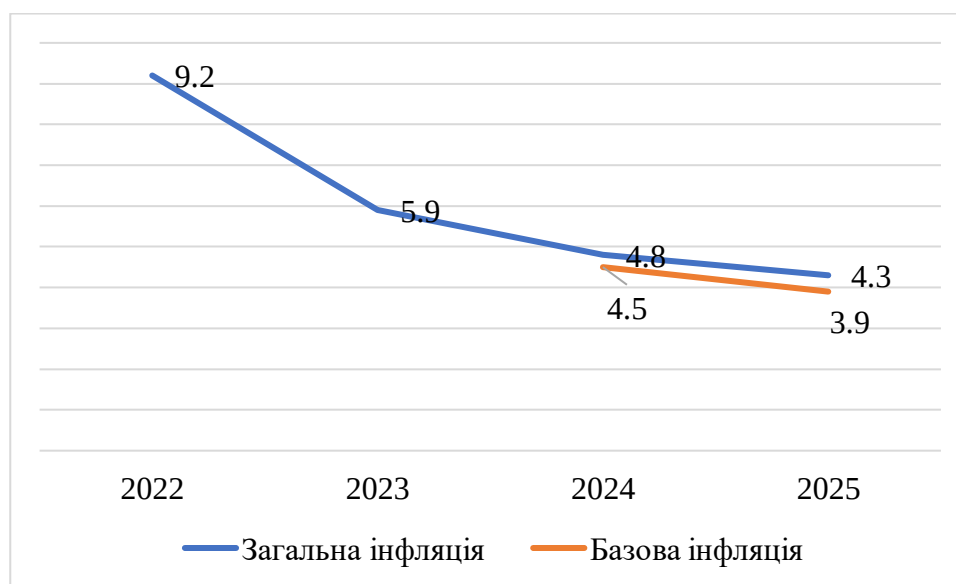

Рис. 2.1. Інфляція у світі (2022–2025)

Джерело: побудовано автором на основі [56].

На рис. 2.1 наочно демонструє поступове зниження як загальної, так і базової інфляції у світі в період 2022–2025 років. Після піку загальної інфляції у 2022 році на рівні 9,2%, спостерігається стабільна тенденція до її зменшення – до 4,3% у 2025 році. Базова інфляція, яка починає відстежуватися з 2024 року, також знижується – з 4,5% до 3,9%, що свідчить про ефективність заходів жорсткої монетарної

політики, спрямованих на стримування інфляційного тиску, та поступове наближення до макроекономічної стабільності.

Особливо помітна ця стабілізація в економіці США, де навіть з урахуванням поступового охолодження економіки очікуване зростання рівня безробіття є незначним – з 3,6% до 3,9% до кінця 2025 року. Водночас у різних частинах світу динаміка економічного уповільнення має свої особливості. Спад ділової активності більш виражений у розвинених країнах, зокрема в євроні, де темпи зростання були переглянуті в бік зниження.

Натомість багато країн з ринком, що розвивається, продемонстрували неочікувану економічну стійкість. Вони зуміли адаптуватися до зовнішніх шоків і підтримати внутрішнє зростання. Винятком став Китай, який продовжує відчувати тиск з боку затяжної кризи у секторі нерухомості та загального зниження довіри інвесторів, що обмежує потенціал його економічного відновлення.

У 2025 році спостерігається дія трьох основних глобальних тенденцій, першою з яких є завершення фази післяпандемічного відновлення сектору послуг. Протягом попереднього року саме високий попит на послуги відіграв ключову роль у підтримці економік, орієнтованих на цей сектор – зокрема туристично привабливих країн, як-от Франція та Іспанія, що дозволило їм демонструвати кращі результати порівняно з країнами з потужним виробничим потенціалом, як-от Китай чи Німеччина.

Водночас активізація трудомістких послуг призвела до значного тиску на ринки праці та підтримувала високий рівень інфляції в цьому сегменті. Однак у 2025 році ділова активність у сфері послуг демонструє ознаки зниження, а разом із нею сповільнюється й промислове виробництво, що створює передумови для поступового зниження інфляції в секторі послуг, а також для помірного ослаблення ринків праці в провідних економіках.

Другою ключовою глобальною тенденцією 2025 року є вплив жорсткішої монетарної політики, яка стала необхідним інструментом для стримування

інфляційного тиску. Хоча ця політика вже починає демонструвати певні результати, ефект її впровадження відчувається по-різному в різних країнах.

У розвинених економіках, таких як США та держави Європейського Союзу, центральні банки продовжують послідовно підвищувати ключові процентні ставки з метою зменшення внутрішнього попиту, що, у свою чергу, сприяє зниженню інфляції. Проте таке посилення грошово-кредитної політики має й негативні наслідки: воно стримує споживчу активність, уповільнює інвестиційні процеси та загалом знижує темпи економічного зростання.

У країнах із ринком, що розвивається, грошово-кредитна політика також поступово посилюється, однак менш агресивно, що зумовлено, з одного боку, відносно нижчим рівнем інфляції, а з іншого – більшою вразливістю таких економік до підвищення вартості кредитних ресурсів.

Жорстка монетарна політика впливає на економіку через кілька ключових каналів:

Споживання: підвищення ставок робить кредити дорожчими для населення та бізнесу, що знижує споживчі витрати.

Інвестиції: зростання вартості фінансових ресурсів зменшує привабливість інвестування та стримує розвиток нових проєктів.

Експорт: підвищення ставок може призвести до зміцнення національної валюти, що робить експорт менш конкурентоспроможним на зовнішніх ринках.

Попри наявні виклики, на початку 2023 року ряд факторів, які раніше стримували глобальне економічне зростання, почали втрачати свою гостроту. Зокрема, у травні Всесвітня організація охорони здоров'я офіційно оголосила про завершення статусу COVID-19 як глобальної надзвичайної ситуації в галузі охорони здоров'я. Рівень захворюваності та госпіталізацій залишався відносно стабільним, навіть з урахуванням локального зростання випадків у деяких регіонах.

Одночасно значно покращилася ситуація з глобальними ланцюгами постачання, які були дезорганізовані під час пандемії: вартість логістики та терміни

доставки повернулися до допандемійного рівня. Також позитивним фактором стало пом'якшення глобальних фінансових умов – цьому сприяли оперативні антикризові заходи, вжиті у березні 2023 року владою США та Швейцарії з метою стабілізації банківського сектора після виникнення локальних турбулентностей.

У результаті, у другому кварталі 2023 року світовий ВВП продемонстрував зростання на 3,4% у річному вимірі, що перевершило попередні прогнози, зокрема оцінки, надані у квітневому звіті World Economic Outlook. Цей результат був зумовлений збереженням високого рівня споживання в США, підкріпленого сильним ринком праці, а також активним відновленням у країнах з розвиненими туристичними секторами – таких як Італія, Іспанія та Мексика. Такі позитивні зрушення частково компенсували слабкість у промисловості, чутливій до підвищення процентних ставок.

Для всебічного розуміння сучасних макроекономічних процесів доцільно проаналізувати динаміку темпів зростання глобального валового внутрішнього продукту (ВВП) упродовж останніх років. Таблиця 2.5 відображає етапи постпандемічного відновлення світової економіки, а також уповільнення її зростання під впливом інфляційного тиску, геополітичних ризиків та жорсткішої монетарної політики. Представлені дані дозволяють простежити, як глобальна економіка поступово переходить від фази відновлення до періоду помірної стабілізації та структурної перебудови.

Таблиця 2.5

Динаміка глобального ВВП, %

Рік	Темп зростання, %	Коментар
2022	3,5	Відновлення після пандемії
2023	3,0	Уповільнення через інфляцію
2024	2,9	Стабілізація
2025	2,9	Слабке зростання

Джерело: побудовано автором на основі [51].

Динаміка темпів зростання глобального ВВП свідчить про поступове уповільнення економічної активності після фази активного відновлення у 2022 році

(3,5%). У 2023 році темп знижується до 3,0% під тиском високої інфляції та жорсткої монетарної політики. У 2024–2025 роках спостерігається стабілізація на рівні 2,9%, що вказує на перехід до помірного, але вразливого зростання на тлі глобальної економічної невизначеності.

У 2025 році світова економіка зіштовхується з новим етапом адаптації після пандемічного періоду. Заощадження, накопичені домогосподарствами у країнах із розвинутою економікою під час COVID-19, які раніше підтримували споживчий попит, значно скоротилися, що особливо помітно в США, де теперішні фінансові можливості домогосподарств звужуються через зростання вартості життя, обмеження доступу до кредитування та посилення монетарної політики, орієнтованої на стримування інфляції.

Міжнародний туризм майже досяг допандемічних показників у більшості регіонів. Станом на кінець 2024 року обсяг міжнародних туристичних прибуттів становив близько 88% від рівня 2019 року (за даними UNWTO). Водночас, зниження ефекту від відновлення туристичної активності стало очевидним – країни з високою часткою туризму у ВВП, які в 2021–2023 роках демонстрували швидке зростання, зараз фіксують сповільнення в сфері послуг, що зумовлено вичерпанням первинного імпульсу, що був пов'язаний із післякарантинним «відкладеним попитом».

Виробничий сектор демонструє тенденцію до зниження. Світові індекси ділової активності (PMI) для промисловості в середині 2024 року опустилися нижче 50 пунктів у більшості провідних економік, що свідчить про скорочення обсягів виробництва. Зокрема, в Єврозоні PMI знизився до 47,3, у США – до 49,1, а в Китаї – до 48,7 (за даними S&P Global). Це зниження супроводжується падінням обсягів інвестицій, обсягів торгівлі товарами та уповільненням зростання у сфері промисловості.

Фактори цього спаду включають:

– зміщення споживчого попиту від товарів до послуг;

- високу вартість життя, що знижує купівельну спроможність;
- поступове згортання програм державної підтримки;
- посилення монетарних умов (включаючи підвищення ставок);
- геоекономічну фрагментацію, яка призводить до скорочення торгових зв'язків.

Щодо інфляційних тенденцій, то загальна глобальна інфляція зменшилася більш ніж удвічі – з пікового значення 11,6% у другому кварталі 2022 року до 5,3% у другому кварталі 2023 року. Це свідчить про поступове повернення до нормальних рівнів інфляційного тиску. Базова інфляція також демонструє зниження: у США вона знизилася до 2,7%, в євронзоні – до 2,8%, тоді як у Китаї спостерігалось навіть символічне дефляційне значення – -0,1%. Позитивною тенденцією стало зменшення розривів в інфляційних показниках між країнами, що вказує на загальне вирівнювання глобального інфляційного середовища.

Загалом, економічна динаміка у 2025 році свідчить про завершення фази активного відновлення і перехід до етапу помірного зростання в умовах структурної перебудови. Політики, бізнес і споживачі адаптуються до нових макроекономічних реалій, які формуються під впливом демографічних, технологічних і геополітичних трансформацій.

У 2025 році спостерігається подальше зниження глобального рівня інфляції, головним чином за рахунок зменшення цін на енергоносії, а також — меншою мірою – на продовольчі товари. Однією з ключових причин зниження цін на нафту стало скорочення світового попиту, що частково зумовлене жорсткішою монетарною політикою, яка уповільнила економічну активність. У той же час, попри обмеження з боку ОПЕК+, ситуацію врівноважило зростання нафтовидобутку в країнах, що не входять до організації, насамперед у США, Бразилії та Канаді. За оцінками ІЕА, у 2024 році видобуток нафти у США досягнув історичного максимуму – понад 13 млн барелів на добу.

Ціни на природний газ також утримуються на стабільно нижчих рівнях

порівняно з 2022 роком. Це пояснюється достатнім рівнем запасів у ЄС (понад 90% у серпні 2024 року) та активними поставками з Норвегії та країн Північної Африки. За даними Bloomberg, середня ціна газу на європейських хабах у 2024 році знизилася на понад 40% у порівнянні з піком 2022 року.

На ринку продовольства ситуація більш складна. У 2023–2024 роках загальні ціни на продовольчі товари трохи знизилися, але вплив геополітичних факторів, зокрема вихід росії з Чорноморської зернової ініціативи, спричинив локальні сплески цін, особливо на пшеницю та кукурудзу. Проте загальне зменшення попиту на тлі глобального уповільнення компенсувало обмеження з боку пропозиції. За даними FAO, індекс цін на продовольство у 2024 році знизився на 13% порівняно з 2022 роком, що свідчить про часткове стабілізування ринку.

Крім того, нормалізація глобальних ланцюгів постачання також зіграла значну роль у зниженні інфляційного тиску. За оцінками індексу глобального тиску на ланцюги постачання (Global Supply Chain Pressure Index – GSCPI), який розраховує Федеральний резервний банк Нью-Йорка, на кінець 2024 року рівень порушень повернувся до середньостатистичних допандемічних значень.

Що стосується базової інфляції – тобто інфляції без урахування коливань цін на продовольство та енергоносії – то вона знижується повільніше. У другому кварталі 2023 року глобальний показник базової інфляції впав до 4,9%, що все ще істотно вище середнього довоєнного рівня у 2,8% (2017–2019 роки). У розрізі основних економік: у Китаї базова інфляція становила лише 0,3%, у єврозоні — 4,6%, а в США – 4,7%. За оновленими даними за перше півріччя 2025 року, тенденція до зниження триває, але нерівномірно: у США базова інфляція опустилася до 3,9%, у ЄС – до 3,8%, тоді як у Японії вона зросла до 2,3% на тлі зростання внутрішнього попиту.

Такі дані свідчать про те, що хоча загальна інфляція відступає доволі швидкими темпами, базова інфляція залишається стійкішою через вплив структурних чинників, таких як заробітна плата в секторі послуг, затрати на житло

та адаптація бізнесу до зростаючих витрат на фінансування. Прогноз МВФ на 2025 рік передбачає подальше зниження базової інфляції, однак для досягнення цільових рівнів центральних банків (2%) може знадобитися ще кілька років і збереження обмежувальної монетарної політики.

Тиск попиту виникає тоді, коли попит на товари й послуги перевищує їхню пропозицію, що створює передумови для зростання цін. У таких умовах виробники й продавці мають змогу піднімати ціни, реагуючи на високий попит. Наприклад, у Сполучених Штатах зберігається напружена ситуація на ринку праці, особливо в секторах послуг – охороні здоров'я, туризмі та обслуговуванні. Це спричинило зростання заробітної плати, що, у свою чергу, вплинуло на подальше підвищення вартості споживчих товарів і послуг.

Ефект перенесення (або ефект витрат) проявляється тоді, коли зростання цін на окремі товари або ресурси зумовлює подорожчання широкого спектра інших товарів та послуг. Зокрема, коли підвищуються витрати на сировину чи енергоносії, виробники змушені компенсувати ці витрати за рахунок підвищення кінцевих цін. У 2022 році значне зростання цін на енергоносії та продукти харчування стало каталізатором подорожчання інших категорій – наприклад, через подорожчання нафти зросли витрати на транспорт і логістику.

У таких регіонах, як США та Єврозона, основним драйвером зростання базової інфляції є саме тиск попиту, підкріплений високим рівнем зайнятості та динамікою зростання заробітної плати, яка випереджає ріст цін на енергію та харчові продукти. Натомість у країнах на кшталт Китаю вагомішу роль відіграють ефекти перенесення: зростання вартості імпортованих ресурсів, таких як енергоносії, має сильніший вплив, тоді як зростання заробітної плати є більш стриманим через менш напружену ситуацію на ринку праці.

У найближчі місяці прогнозується подальше зниження базової інфляції. Це зумовлено ослабленням попиту, оскільки центральні банки у багатьох країнах продовжують підвищувати процентні ставки з метою стримування інфляційного

тиску. Також очікується, що ціни на енергоносії та продукти харчування залишатимуться відносно стабільними на низькому рівні.

Банківська криза, що виникла у березні 2023 року, не набула системного масштабу і була локалізована – її наслідки в основному обмежилися проблемами низки регіональних банків у США та глобального банку Credit Suisse у Швейцарії. Оперативні дії регуляторів обох країн дозволили стабілізувати ситуацію та уникнути масштабнішої фінансової турбулентності.

Втім, різке зростання процентних ставок у провідних економіках за останні півтора року стало необхідним кроком для подолання інфляційного сплеску, проте водночас призвело до формування жорстких монетарних умов. Реальні процентні ставки перевищили так званий нейтральний рівень і, за прогнозами, така політика збережеться щонайменше до 2025 року.

Вже зараз помітні ознаки того, що така жорстка кредитна політика починає впливати на економічну активність. У першій половині року в розвинених країнах відзначалося зниження попиту на кредити й інвестиції. Це є наслідком як скорочення пропозиції кредитних ресурсів, так і стриманого попиту з боку бізнесу, що прагне зменшити кредитне навантаження на тлі високих ставок і надлишкових виробничих потужностей.

Ймовірно, подальше підвищення процентних ставок і надалі створюватиме зростаючий тиск на банківські системи провідних економік. Цей вплив може бути як прямим – через збільшення вартості фінансування, так і непрямим — у вигляді зниження якості кредитного портфеля. Особливо чутливою виявилася сфера нерухомості: в багатьох країнах з початку фази посилення монетарної політики спостерігається уповільнення темпів зростання цін на житло або навіть їхнє зниження. Одночасно з цим зростає кількість банкрутств, зокрема в США за останній рік їхній рівень підвищився на 20%. Це частково зумовлено завершенням дії антикризових механізмів підтримки, запроваджених під час пандемії. Хоча в більшості країн показники банкрутств залишаються нижчими, ніж до 2020 року,

темпи їх зростання викликають занепокоєння.

Жорстка монетарна політика також почала відбиватися на борговому ринку. Попри загальне зростання прибутковості, спреди щодо безризикових державних облігацій залишаються стабільними. Це свідчить про те, що хоча вартість кредитування істотно зросла, наразі не спостерігається ознак системної кредитної кризи.

Опитування банків у США та країнах Європейського Союзу демонструють, що протягом останнього року відбулося суттєве посилення кредитних стандартів — доступ до кредитних ресурсів став обмеженішим, і очікується, що ця тенденція збережеться у найближчій перспективі. Хоча поки що системні ризики для банківської стабільності залишаються під контролем, особливої уваги потребують установи з нижчим рівнем капіталізації. За умов тривалої дії високих ставок можливе подальше погіршення якості кредитів і зростання частки проблемних активів (NPL), що може потребувати втручання фінансових регуляторів задля недопущення кризи ліквідності та забезпечення стійкості фінансового сектору.

Останні прогнози свідчать про поступове уповільнення глобальної економіки на тлі зниження інфляції, яка досягла пікових значень у попередньому році. Водночас, попри сповільнення зростання, базовий сценарій не передбачає зменшення світового реального ВВП на душу населення — явища, що зазвичай супроводжує глобальні рецесії. У першому півріччі 2024 року темпи економічного зростання та зайнятості виявилися більш стійкими, ніж передбачалося в квітневому звіті WEO за 2023 рік.

Хоча загальні прогнози майже не змінилися порівняно з оновленням WEO у липні 2023 року, у різних країнах спостерігаються зміни як у динаміці зростання, так і в очікуваннях щодо інфляції. Разом із тим середньострокові перспективи зростання залишаються на історично низькому рівні, а країни з низьким та середнім рівнем доходу стикаються зі сповільненням темпів наближення до рівня добробуту розвинених економік.

Прогнози для світової економіки базуються на низці допущень, зокрема щодо тенденцій у цінах на енергоресурси та інші товари, а також щодо напрямів монетарної та фіскальної політики. Очікується, що в 2024 році ціни на паливні товари в середньому знизяться на 36%, а на нафту – приблизно на 17%. Це зниження значною мірою пов'язане з очікуваним уповільненням темпів глобальної економічної активності. Також прогнозується суттєве зменшення цін на природний газ — на 61%, а на вугілля — на 51% у порівнянні з піковими показниками 2022 року.

Щодо непаливних товарів, то їхні ціни, згідно з прогнозами, знизяться в середньому на 6,3%, а базові метали подешевшають на 4,7%. Такі тенденції зумовлені, зокрема, побоюваннями щодо уповільнення інвестиційної активності у сфері нерухомості в Китаї. Ці чинники загалом відображають обережні очікування щодо подальшого розвитку світової економіки в умовах змін глобального попиту та структурних викликів.

У 2025 році очікується подальше зниження базової інфляції, що зумовлено послабленням попиту та стабілізацією цін на енергоносії та продовольство. Центральні банки, зокрема Федеральна резервна система США та Європейський центральний банк, розпочали поступове зниження процентних ставок у другій половині 2024 року, що сприяє пом'якшенню фінансових умов.

Ціни на продовольчі товари, які зросли на 14,8% у 2022 році, за прогнозами, знизяться на 6,8% у 2023 році, при цьому залишаючись значно вищими за рівень 2021 року. Зростання цін на пшеницю після призупинення Чорноморської зернової ініціативи частково компенсується зниженням цін на інші продовольчі товари .

Очікується, що глобальна інфляція знизиться з 5,8% у 2024 році до 4,3% у 2025 році, наближаючись до цільових рівнів центральних банків. Це зниження обумовлено зменшенням цін на енергоносії та продовольство, а також послабленням тиску попиту.

Проте, існують ризики для подальшого зниження інфляції, зокрема стійке

зростання цін у сфері послуг та заробітної плати, а також геополітична напруженість, яка може вплинути на ціни на енергоносії.

У підсумку, хоча інфляція демонструє тенденцію до зниження, центральні банки залишаються обережними, враховуючи потенційні ризики, що можуть вплинути на економічну стабільність.

2.3. Актуальні підходи до регуляції глобального фінансового ринку

У сучасних умовах глобалізації фінансових потоків, стрімкого розвитку фінансових технологій (FinTech), а також постійних викликів, пов'язаних із фінансовими кризами, регулювання глобального фінансового ринку набуває все більшої актуальності. Фінансова система світу є надзвичайно інтегрованою, що зумовлює високий рівень взаємозалежності між країнами, фінансовими установами та ринками капіталу. У такому контексті ефективне регулювання є ключовою умовою для забезпечення стабільності, прозорості та довіри інвесторів до фінансової системи.

Водночас традиційні підходи до регуляторної політики дедалі частіше виявляються недостатніми для протидії новим ризикам, пов'язаним із кіберзагрозами, криптовалютами, штучним інтелектом та небанківськими фінансовими посередниками. Це зумовлює необхідність трансформації механізмів регуляторного впливу, зокрема шляхом впровадження макропруденційного нагляду, міжнародних стандартів Basel III, нових цифрових правил ЄС (зокрема регламенту MiCA), а також посилення міждержавної координації через структури на кшталт Ради з фінансової стабільності (FSB).

1. Макропруденційне регулювання. Після фінансової кризи 2008 року регулятори перейшли до макропруденційного підходу, спрямованого на виявлення та зменшення системних ризиків у фінансовій системі. Цей підхід передбачає

моніторинг фінансової стабільності на національному та глобальному рівнях, зокрема через діяльність центральних банків та інших регуляторів. Виникнення макроекономіки як окремої гілки економічної науки стало відповіддю на виклики Великої депресії 1929 року, коли стало очевидним, що для розуміння функціонування національної економіки необхідно досліджувати її на макрорівні. У свою чергу, становлення макропруденційної політики як системного підходу до регулювання фінансового ринку відбулося після Глобальної фінансової кризи 2008–2009 років. Хоча концептуальні основи цього напрямку були сформульовані ще наприкінці 1970-х років, лише після масштабної кризи розпочалося його активне впровадження на міжнародному рівні.

Основною метою впровадження макропруденційної політики є систематичний моніторинг фінансових ризиків, пом'якшення наслідків їх реалізації та підтримання фінансової стабільності як на національному рівні — через діяльність центральних банків і регуляторів, так і на глобальному рівні — через координацію наднаціональних інституцій. Попри те, що наукова база цього підходу активно розвивається, сама політика залишається відносно новою, з елементами, які ще не набули остаточної форми.

Як зазначено у звіті Європейської ради з системних ризиків за 2021 рік, головним завданням макропруденційної політики є зменшення частоти та наслідків системних збоїв у фінансовій системі. Для реалізації цієї мети інституції, що мають відповідний мандат, повинні застосовувати набір інструментів, зокрема:

- коригування вимог до достатності капіталу фінансових установ, зокрема запровадження різноманітних буферів капіталу;
- встановлення граничного співвідношення кредиту до вартості застави для іпотечного кредитування та рівня боргового навантаження позичальника;
- коригування ваг ризиків у контексті розрахунку регулятивного капіталу;
- розробка альтернативних сценаріїв стрес-тестування для оцінки стійкості фінансових установ.

Крім того, застосовуються численні індикатори системного ризику — як ті, що характеризують поточний стан фінансової системи, так і ті, що виявляють накопичення ризиків у перспективі.

Для ефективного досягнення цілей макропруденційної політики регулятор повинен мати чітке розуміння як концептуального, так і кількісного зв'язку між використовуваними інструментами й поставленими завданнями. Варто також враховувати, що підвищення стабільності фінансової системи часто супроводжується певними витратами, зокрема потенційним впливом на темпи економічного зростання та рівень добробуту населення. Відтак, регулятори мають шукати баланс між мінімізацією системного ризику та підтримкою економічної динаміки.

У контексті України, Національний банк України (НБУ) реалізує макропруденційну політику відповідно до затвердженої Стратегії, яка визначає головною метою досягнення фінансової стабільності. Це передбачає здатність фінансової системи виконувати свої ключові функції навіть в умовах кризи та сприяти сталому економічному розвитку.

При цьому НБУ орієнтується на міжнародні рекомендації, зокрема Базельського комітету з банківського нагляду, Європейської ради з системних ризиків, а також норми Регламенту та Директив ЄС щодо капітальних вимог.

Серед основних інструментів, які потенційно може застосовувати НБУ, можна виокремити:

- інструменти капіталу: контрциклічний буфер капіталу, буфери системної важливості та системного ризику, буфер консервації капіталу, коефіцієнт левериджу;
- інструменти ліквідності: коефіцієнт покриття ліквідністю, коефіцієнт стабільного фінансування;
- інші інструменти: встановлення меж співвідношення кредиту до застави, боргового навантаження на позичальника, плани з відновлення діяльності та

процедури примусової реструктуризації, а також підвищені вимоги до прозорості фінансової інформації.

2. Реформи Basel III (Basel III Endgame). Міжнародні стандарти Basel III, розроблені Базельським комітетом з банківського нагляду, спрямовані на посилення вимог до капіталу банків та управління ризиками. Зокрема, вони включають перегляд підходів до кредитного ризику, операційного ризику та впровадження мінімального рівня ризикозважених активів. Впровадження цих реформ заплановано на 1 липня 2025 року з поетапним впровадженням до 2028 року. Реформи Basel III, ініційовані Базельським комітетом з банківського нагляду (Basel Committee on Banking Supervision, BCBS), є відповіддю на системні вади фінансової системи, виявлені в ході Глобальної фінансової кризи 2007–2009 років. Вони спрямовані на посилення стійкості банківського сектору через удосконалення стандартів капіталу, ліквідності, ризик-менеджменту та прозорості. Basel III Endgame (завершальний етап впровадження стандартів Basel III), погоджений у 2017 році, передбачає завершення пакету реформ із поглибленням підходів до розрахунку ризиків, забезпечення більшої узгодженості між банками та зменшення надмірної залежності від внутрішніх моделей ризику. Основна мета – гарантувати, що банки зберігатимуть достатній рівень капіталу для покриття ризиків, незалежно від застосованої методики обчислення.

До ключових елементів Basel III Endgame належать:

Встановлення мінімального рівня капіталу (output floor):

Запроваджується так званий "підлоговий рівень" ризикозважених активів (output floor), який становитиме не менше 72,5% від оцінки ризику, розрахованої за стандартизованими підходами, незалежно від внутрішніх моделей банку.

Це покликане запобігти надмірній оптимізації капіталу через використання внутрішніх моделей.

Реформа стандартного підходу до кредитного ризику:

Вдосконалено категорії ризику для різних типів позичальників (наприклад,

корпорацій, роздрібних клієнтів, об'єктів нерухомості).

Зменшено дискреційність національних регуляторів при визначенні коефіцієнтів ризику.

Реформування підходу до обліку операційного ризику:

Замість кількох методів оцінки операційного ризику запроваджено єдиний підхід (Standardized Measurement Approach, SMA), який базується на доходах банку та історичних даних про збитки.

Це сприяє уніфікації та покращенню прозорості.

Зміни в розрахунку ринкового ризику та ризику контрагента:

Посилено вимоги до внутрішніх моделей ринкового ризику та обмежено їх використання в певних ситуаціях.

Запроваджено новий метод обчислення ризику контрагента — Standardized Approach for Counterparty Credit Risk (SA-CCR), що краще враховує потенційні втрати у випадку дефолту контрагента.

Обмеження концентрації ризиків і вдосконалення обліку сек'юритизації:

Підвищено вимоги до розкриття інформації про великі експозиції.

Застосовано нові стандарти для операцій сек'юритизації, щоб уникнути прихованих ризиків.

Реформи Basel III Endgame мають розпочатися з 1 липня 2025 року, із поступовим поетапним введенням окремих компонентів до 2028 року. Це дає змогу банкам адаптуватися до нових вимог, зберігаючи стабільність фінансової системи.

Basel III Endgame відіграє стратегічну роль у формуванні довгострокової стійкості банківських систем, забезпечуючи уніфіковані підходи до регуляції. Його реалізація має зменшити регуляторний арбітраж між юрисдикціями, підвищити довіру інвесторів і споживачів до фінансових установ та зменшити ймовірність системних криз у майбутньому.

Застосування нових вимог вимагає від банків підвищення рівня прозорості, посилення внутрішнього контролю, розвитку систем управління ризиками та

перегляду бізнес-моделей з урахуванням більш консервативних оцінок ризиків.

3. Регулювання криптоактивів (MiCA). У відповідь на стрімке зростання ринку цифрових активів та супутні виклики для фінансової стабільності, Європейський Союз розробив перший у світі комплексний правовий акт, що регламентує функціонування ринку криптоактивів — Регламент ЄС про ринки криптоактивів (Markets in Crypto-Assets Regulation, MiCA). Цей документ набув чинності у грудні 2024 року та є важливим кроком до формування прозорої, уніфікованої та безпечної нормативно-правової бази для всіх учасників криптовалютного середовища на території ЄС.

Основні цілі MiCA:

Забезпечення надійного захисту інвесторів у сфері цифрових активів;

Зміцнення фінансової стабільності шляхом зниження ризиків, пов'язаних з ринком криптоактивів;

Усунення фрагментації законодавства, яка раніше виникала через національні регуляторні підходи;

Підтримка інновацій у сфері фінансових технологій (FinTech), забезпечуючи при цьому баланс між розвитком і регуляторним наглядом.

Основні положення та структура регламенту MiCA:

Класифікація криптоактивів

Регламент визначає чітке поділ криптоактивів на категорії:

Asset-referenced tokens (ARTs) — токени, вартість яких прив'язана до кошика фіатних валют, товарів або криптовалют;

E-money tokens (EMTs) — токени, прив'язані до однієї фіатної валюти (аналог цифрових грошей);

Інші криптоактиви, які не підпадають під існуюче фінансове законодавство ЄС, наприклад utility-токени.

Ліцензування та нагляд

Компанії, що випускають або надають послуги, пов'язані з криптоактивами,

повинні отримати дозвіл (ліцензію) у відповідному органі держави-члена ЄС.

Діяльність таких компаній регулюється згідно з принципами надійного управління, капітальної достатності, дотримання вимог щодо зберігання активів, антикорупційної політики та розкриття інформації.

Випуск стейблкоїнів

Встановлено жорсткі вимоги до емісії стейблкоїнів, включаючи обов'язкове створення резервів, вимоги до ліквідності, аудит і обмеження на обсяги обігу.

Особлива увага приділяється системно важливим токенам, які можуть впливати на грошово-кредитну стабільність.

Розкриття інформації та захист інвестора

Введено вимогу публікації white paper — докладного документа, який має містити ключову інформацію про актив, ризики, технологічну архітектуру, модель бізнесу та інші важливі відомості.

Забороняється використання оманливої інформації, маніпуляцій на ринку або внутрішньої інформації.

Забезпечення споживчих прав та боротьба з шахрайством

Регламент посилює механізми захисту прав користувачів, включаючи право на повернення коштів у разі зловживань.

Передбачено санкції за порушення правил, зокрема штрафи, заборону на діяльність або анулювання ліцензії.

Впровадження MiCA стало історичною віхою у глобальному правовому регулюванні криптовалют. Документ виконує роль зразка для регуляторів у інших країнах, демонструючи, як можна досягти балансу між інноваційністю цифрової економіки та фінансовою безпекою. Він також сприяє зростанню довіри інвесторів до крипторинку та відкриває нові можливості для інтеграції цифрових фінансів у традиційний банківський сектор.

Для України, яка перебуває на етапі формування власної нормативної бази для віртуальних активів, досвід ЄС може стати основою для імплементації

найкращих практик у рамках гармонізації із законодавством ЄС.

4. Стрес-тестування небанківських фінансових установ. У сучасній фінансовій системі небанківські фінансові установи (НФУ), включаючи хедж-фонди, страхові компанії, інститути колективного інвестування, пенсійні фонди та лізингові компанії, відіграють дедалі важливішу роль. За останні два десятиліття обсяг активів, якими управляють такі установи, суттєво зріс, що зумовлює необхідність належного нагляду за їхньою стабільністю.

На відміну від банків, які підпадають під жорсткі вимоги регулювання, діяльність небанківських фінансових установ тривалий час залишалась менш регламентованою, що створювало прогалини у фінансовому надгляді та підвищувало ризики для системної стабільності. У відповідь на ці виклики Європейські регулятори, зокрема Європейське управління з цінних паперів та ринків (ESMA) та Європейська рада з системних ризиків (ESRB), ініціювали впровадження першого в історії ЄС масштабного стрес-тестування для НФУ, яке має розпочатися у 2025 році.

Стрес-тестування — це інструмент оцінки стійкості фінансових установ до екстремальних, але потенційно правдоподібних негативних сценаріїв розвитку подій. У випадку НФУ воно покликане:

Ідентифікувати системні ризики, які можуть передаватися через небанківський сектор до ширшої фінансової системи;

Визначити вразливості окремих сегментів НФУ (наприклад, залежність від короткострокового фінансування, концентрація ризиків);

Перевірити ефективність існуючих ризик-менеджментових стратегій;

Надати рекомендації щодо вдосконалення макропруденційного регулювання та кризового управління.

Ключові елементи майбутнього тестування

Охоплення учасників:

До участі будуть залучені великі страхові компанії, пенсійні фонди, фонди грошового ринку, альтернативні інвестиційні фонди (включаючи хедж-фонди), діяльність яких має потенційний вплив на фінансову стабільність.

Сценарії тестування:

Будуть змодельовані стресові сценарії, які включають одночасне падіння вартості активів, масовий відтік капіталу, підвищення ставок фінансування, порушення ліквідності, інфляційні шоки, геополітичні ризики тощо.

У фокусі також опиняться ефекти проциклічної поведінки: масові розпродажі активів, ефект «доміно» через взаємопов'язаність установ, та вплив на ринки державного боргу.

Методологічні підходи:

Планується використання bottom-up (на рівні окремої установи) та top-down (на рівні всієї системи) підходів.

Особлива увага буде приділена ліквідності активів, структурі зобов'язань, впливу на ціноутворення на ринку, плечу (leverage) та взаємозв'язкам між установами.

Наслідки та рекомендації:

За результатами стрес-тестування можуть бути запропоновані нові нормативи ліквідності, посилення вимог до звітності, обмеження рівня фінансового важеля або рекомендації щодо розкриття ризиків для інвесторів.

У звітах Європейського центрального банку та ESRB неодноразово наголошувалося, що небанківські установи можуть бути джерелом системного ризику, особливо в умовах турбулентності на ринках. Приклади — ситуація з фондом Archegos Capital (2021), масові вилучення коштів із фондів грошового ринку під час COVID-кризи, або криза ліквідності пенсійних фондів у Великобританії (2022).

Таким чином, впровадження стрес-тестування для НФУ є стратегічним кроком до розбудови повноцінної макропруденційної системи в ЄС, яка охоплює не лише банки, а й усіх ключових фінансових посередників.

Ініціатива ЄС щодо тестування НФУ, найімовірніше, стане прикладом для регуляторів інших юрисдикцій, включаючи США, Великобританію та Азіатсько-Тихоокеанський регіон. З огляду на глобальну взаємозалежність фінансових ринків, результати цього стрес-тестування можуть стати основою для перегляду міжнародних стандартів, які застосовуються до небанківських фінансових інституцій, зокрема в межах діяльності Ради з фінансової стабільності (FSB) та Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO).

5. Регулювання штучного інтелекту у фінансових послугах. Штучний інтелект (ШІ) стрімко трансформує фінансовий сектор, змінюючи як внутрішні процеси, так і взаємодію з клієнтами. Завдяки своїм аналітичним можливостям, ШІ дозволяє банкам, страховим компаніям, інвестфірмам та фінтех-компаніям автоматизувати прийняття рішень, прогнозувати поведінку споживачів, виявляти шахрайство, здійснювати індивідуалізоване ціноутворення та оптимізувати управління ризиками. Проте разом із новими можливостями виникають серйозні виклики, що вимагають розробки чітких і ефективних правових рамок.

Насамперед мова йде про непрозорість алгоритмів. Багато моделей ШІ, особливо ті, що базуються на машинному навчанні, є «чорними скриньками» — складними, самонавчальними структурами, у яких навіть розробники не завжди можуть пояснити, як система дійшла до певного висновку. У фінансових послугах, де кожне рішення може впливати на доступ до кредиту, ціноутворення або результати інвестування, така непрозорість створює ризики дискримінації, упередженості та непрогнозованості результатів.

Ще одним критично важливим аспектом є захист персональних даних. Алгоритми ШІ працюють на основі величезних масивів клієнтської інформації — від платіжної історії до поведінкових патернів у мобільному додатку. Це підвищує

ризик витоку, неправомірного використання або комерційної експлуатації даних без згоди споживача. Європейське законодавство (зокрема, GDPR) встановлює чіткі вимоги до обробки персональної інформації, однак ШІ постійно розширює межі правової зони, зокрема в контексті автоматизованого прийняття рішень без участі людини.

Третій важливий блок викликів – ризики, пов’язані з автономними рішеннями, які приймаються системами ШІ. Наприклад, автоматизовані торгові платформи можуть викликати раптові сплески волатильності на ринках; кредитні системи здатні масово відхиляти позики через некоректну обробку змін у поведінкових параметрах; алгоритми можуть маніпулювати ринками без злого умислу з боку користувача, просто через некоректно визначені цільові функції. Тому виникає необхідність створення регуляторного середовища, яке забезпечуватиме не лише ефективність, але й надійність та етичність використання ШІ у фінансах.

Європейський Союз вже зробив важливий крок у цьому напрямку, представивши Регламент про штучний інтелект (AI Act), який на момент 2024 року перебував на фінальному етапі погодження. AI Act класифікує ШІ-системи за рівнем ризику (низький, обмежений, високий, неприпустимий) і передбачає особливі вимоги до фінансових додатків, що входять до категорії високого ризику. Вони повинні відповідати суворим вимогам до безпеки, прозорості, нагляду, а також бути підзвітними регуляторним органам.

Для фінансового сектору ключовим завданням є інституціоналізація етичного підходу до ШІ, де враховуються не лише прибутковість і ефективність, а й права споживачів, справедливість алгоритмів та цілі сталого розвитку. У цьому контексті міжнародні організації — такі як Базельський комітет з банківського нагляду, IOSCO, FSB — вже напрацьовують рекомендації з питань алгоритмічного нагляду, AI-менеджменту та аудитів моделей.

Таким чином, питання регулювання ШІ у фінансовому секторі стає

стратегічним пріоритетом, що потребує комплексного, міждисциплінарного підходу. Це виклик, що потребує синергії між правниками, фінансистами, технічними фахівцями та етичними експертами. Тільки у такий спосіб можна досягти гармонійного поєднання інновацій і безпеки у цифровій економіці майбутнього.

6. Відкриті фінанси (Open Finance). У сучасну епоху цифрової трансформації фінансового сектору одним із ключових трендів стало впровадження концепції відкритих фінансів (Open Finance) — наступного етапу еволюції після відкритого банкінгу (Open Banking). Якщо останній обмежувався обміном банківською інформацією (переважно платіжними даними), то Open Finance охоплює більш широкий спектр фінансових продуктів і послуг: страхування, інвестиції, пенсійне забезпечення, іпотеки, кредитування, управління активами тощо.

Відкриті фінанси передбачають добровільний, контрольований і безпечний обмін фінансовими даними між різними фінансовими установами та провайдерами фінансових послуг — виключно за згодою клієнта. Основна ідея полягає у наданні споживачам повного контролю над власною фінансовою інформацією, щоб вони могли використовувати її на свою користь — наприклад, обираючи найкращі умови кредитування, інтегруючи рахунки з різних банків у єдиний інтерфейс, або автоматизуючи бюджетування через фінансові застосунки.

Основні переваги Open Finance:

Покращення споживчого досвіду

Клієнти можуть бачити повну фінансову картину в одному інтерфейсі (наприклад, банківські рахунки, інвестиції, іпотеки та страхові поліси).

З'являється можливість для персоналізованих рекомендацій та пропозицій, заснованих на аналізі фінансової поведінки користувача.

Інновації та конкуренція

Відкриті API (інтерфейси прикладного програмування) дозволяють фінтех-

компаніям створювати нові сервіси, які конкурують з традиційними фінансовими установами.

Це сприяє зниженню цін, підвищенню якості послуг і появі нових бізнес-моделей у сфері фінансів.

Фінансова інклюзія

Завдяки доступу до альтернативних даних (наприклад, регулярність сплати комунальних послуг), клієнти без класичної кредитної історії можуть отримати доступ до фінансових послуг, що особливо важливо для молоді, мігрантів або малого бізнесу.

Європейський контекст: впровадження Open Finance

У Європейському Союзі розвиток Open Finance відбувається у межах ініціативи «Цифрові фінанси» (Digital Finance Strategy for the EU) та майбутнього Фреймворку відкритих фінансів, який має прийти на зміну Директиві PSD2. Очікується, що нове законодавство зобов'яже не лише банки, а й усі інші фінансові суб'єкти надавати стандартизований доступ до даних через API, з урахуванням вимог безпеки, прозорості та захисту персональної інформації.

Велика Британія, яка стала піонером Open Banking ще з 2018 року, зараз просуває ініціативу Smart Data в межах Open Finance Taskforce. Цей підхід передбачає, що користувачі зможуть безпечно передавати свої дані третім сторонам, які надають корисні цифрові сервіси, — від автоматизованого податкового планування до персоналізованого інвестування.

Попри значний потенціал, впровадження Open Finance пов'язане з низкою викликів:

Безпека даних та кіберризика — необхідність створення надійних механізмів захисту при передачі даних між системами.

Відсутність єдиного технічного стандарту — у різних країнах і компаніях використовуються різні API, що ускладнює інтеграцію.

Недовіра з боку споживачів — частина користувачів не готова ділитися

фінансовими даними навіть за згодою, остерігаючись зловживань.

Регуляторна невизначеність — багато країн ще не мають чітких законодавчих рамок для Open Finance, що створює ризики нерівних умов конкуренції.

Очікується, що протягом наступних п'яти років Open Finance стане основою персоналізованої цифрової екосистеми фінансових послуг. Надалі ця концепція може еволюціонувати в Open Data Economy, де фінансові, податкові, медичні та інші дані будуть об'єднані в єдину інфраструктуру з повним контролем клієнта.

Для країн, які прагнуть інтеграції до ринку ЄС, зокрема України, розробка національної стратегії з урахуванням Open Finance є важливою передумовою для модернізації фінансового сектора та підвищення конкурентоспроможності банків і фінтех-компаній.

В умовах зростаючої інтеграції світових фінансових ринків, зміни моделей ризику та розвитку нових фінансових технологій потреба в ефективній глобальній координації регуляторної політики стала особливо актуальною. Однією з ключових міжнародних інституцій, що виконує цю функцію, є Рада з фінансової стабільності (Financial Stability Board, FSB) – міжурядовий орган, створений у 2009 році за рішенням лідерів країн «Великої двадцятки» (G20) як відповідь на системні недоліки, виявлені під час Глобальної фінансової кризи 2007–2008 років.

FSB виконує функцію централізованого координаційного органу, який об'єднує національні фінансові наглядові інститути, центральні банки, міжнародні фінансові організації (зокрема МВФ, BIS, Світовий банк) та регуляторні мережі (IOSCO, IAIS, BCBS). Основна мета Ради — зміцнення стабільності глобальної фінансової системи шляхом:

розробки та впровадження єдиних міжнародних стандартів фінансового регулювання,

ідентифікації глобальних системних ризиків,

сприяння взаємному узгодженню політик між юрисдикціями,

моніторингу виконання раніше затверджених стандартів і рекомендацій.

Ключові напрями діяльності FSB:

Формування регуляторних стандартів

FSB є автором базових рамок для:

системно важливих фінансових установ (G-SIFIs), включаючи глобальні банки та страхові компанії;

стійкості фінансової інфраструктури;

управління ліквідністю, капіталом, стрес-тестуванням;

ефективної процедури реструктуризації та банкрутства фінансових установ.

Моніторинг впровадження реформ. Через механізми регулярного Peer Review FSB оцінює, як країни-члени впроваджують затверджені міжнародні стандарти (наприклад, стандарти Basel III, політики щодо протидії відмиванню коштів, вимоги до розкриття ризиків).

Оцінка системних ризиків. FSB регулярно публікує «Глобальні оцінки фінансової стабільності», в яких аналізуються макроекономічні та секторальні ризики. Це включає виклики з боку криптоактивів, деривативів, фондових ринків, а також кліматичних і кіберризиків.

Нагляд за небанківським фінансовим сектором (NBFІ) В останні роки особливу увагу FSB приділяє ризикам, що виникають у сфері небанківського фінансування — хедж-фондів, фондів грошового ринку, страхових компаній, фінтех-компаній. Рада розробляє глобальні підходи до контролю за діяльністю таких установ, зокрема в частині ліквідності, кредитного ризику, впливу на фінансові ринки.

Регулювання нових технологій (FinTech, AI, DeFi) FSB координує міжкраїнову політику щодо:

криптовалют і стейблкоїнів (разом з BIS і МВФ),

штучного інтелекту у фінансових послугах,

кіберстійкості інфраструктури,

децентралізованих фінансових платформ (DeFi).

Важливою рисою діяльності FSB є її глобальний мандат без директивного характеру: рекомендації Ради мають статус soft law, але їх виконання часто є умовою для участі у міжнародних фінансових процесах. Зокрема, до рекомендацій FSB прислухаються країни G20, а стандарти Ради використовуються при проведенні оцінок міжнародними агентствами (наприклад, у межах програми FSAP МВФ і Світового банку).

FSB фактично встановлює глобальні «правила гри» у фінансовому регулюванні, до яких прагнуть адаптуватися всі основні юрисдикції, включаючи ЄС, США, Японію, Китай, а також країни-кандидати до участі у спільному ринку.

Для країн із ринковою трансформацією, таких як Україна, узгодження національного фінансового законодавства з принципами FSB є важливою умовою для:

- зміцнення довіри інвесторів,
- інтеграції до європейського фінансового простору,
- залучення міжнародних кредитних ресурсів,
- мінімізації ризиків від глобальних фінансових шоків.

Національний банк України та Нацкомфінпослуг вже частково імплементували принципи FSB у таких сферах, як капітал банків, корпоративне управління, реструктуризація неплатоспроможних установ та стрес-тестування.

Таким чином, діяльність Ради з фінансової стабільності забезпечує інституційну координацію, технічну стандартизацію та інформаційну симетрію між ключовими гравцями світового фінансового ринку. У глобалізованому світі FSB відіграє роль не лише координатора, а й архітектора глобальної фінансової безпеки.

8. Політичні впливи на регуляторну політику. Політичні впливи на регуляторну політику у фінансовому секторі є глибоко багат шаровим явищем, що проявляється у кожній юрисдикції по-своєму. Особливо яскраво ці впливи можна простежити на прикладі Сполучених Штатів Америки, де відбувається циклічне

чергування періодів посилення й ослаблення фінансового регулювання, залежно від політичної сили, що перебуває при владі. У цьому контексті однією з головних тенденцій останніх років стала поступова дерегуляція фінансового сектору, яка розпочалась після 2016 року і частково продовжується й до сьогодні.

Така тенденція полягає у скороченні обсягу нагляду над банками, зменшенні вимог до обліку ризиків, спрощенні регуляторних процедур та зниженні обмежень для фінансових корпорацій, особливо в сегменті середніх і малих банків. Яскравим прикладом цього стало послаблення частини положень Закону Додда–Франка (Dodd-Frank Act), який було ухвалено після фінансової кризи 2008 року для посилення контролю над системно важливими установами. У 2018 році Конгрес США ухвалив закон, який підвищив поріг активів, із якого банк вважається системно важливим (SIFI), з 50 млрд до 250 млрд доларів. Це фактично вивело низку великих банків із-під жорсткого регулювання.

З одного боку, така політика виправдовується прагненням стимулювати економічну активність, знизити бюрократичний тиск на бізнес, підвищити гнучкість фінансового сектору і посприяти зростанню кредитування. Проте, з іншого боку, це породжує ризики недостатнього контролю за системними загрозами, особливо у періоди макроекономічної нестабільності, зростання процентних ставок або посилення геополітичних ризиків.

У глобальному вимірі подібні політичні рішення мають значно ширший резонанс. США, як провідна економіка світу, відіграють ключову роль у формуванні міжнародних фінансових стандартів. Коли країна з таким впливом змінює курс регуляторної політики, це може стати сигналом до послаблення регулювання і в інших державах або, навпаки, спричинити регуляторну асиметрію, що ускладнює координацію дій між юрисдикціями.

Особливо чутливим є питання впливу політики США на глобальні органи — такі як Рада з фінансової стабільності (FSB), Базельський комітет (BCBS) чи Міжнародна організація комісій з цінних паперів (IOSCO). Якщо регулятори США

ігнорують або затримують імплементацію міжнародних рекомендацій, це підриває легітимність спільних стандартів і створює нерівні умови для транснаціональних фінансових інститутів.

У цьому контексті важливим постає питання політичної волі та міжнародної відповідальності. Надмірна дерегуляція може здаватися вигідною на короткому горизонті, однак в довгостроковій перспективі вона знижує стійкість фінансової системи, робить її більш вразливою до шоків і сприяє накопиченню прихованих ризиків. Історія фінансових криз — від Великої депресії до кризи 2008 року — доводить, що політичні рішення в галузі регулювання фінансів мають глобальні наслідки.

Отже, у сучасних умовах політика дерегуляції у США несе не лише внутрішні, а й глобальні виклики. Вона підкреслює необхідність постійного діалогу між державами, важливість дотримання спільних підходів до регуляторної політики та потребу у зміцненні багатосторонніх інституцій, які координують фінансову стабільність. Лише за умов узгодженості дій та стратегічного підходу до ризиків можна забезпечити довготривалу безпеку світової фінансової системи.

Такі підходи відображають прагнення регуляторів адаптуватися до швидких змін у фінансовому середовищі та забезпечити стабільність і довіру до фінансових систем. Якщо вам потрібна додаткова інформація або допомога з конкретними аспектами регулювання, будь ласка, повідомте.

Висновки до розділу 2

Досліджено актуальні тенденції розвитку міжнародного фінансового ринку, які демонструють його поступову трансформацію під впливом цифровізації, зростання ролі ESG-фінансування, інтернаціоналізації фінансових потоків і формування нових фінансових інструментів. Обґрунтовано, що сучасний

фінансовий простір характеризується високою динамікою, гнучкістю, але й водночас зростаючою фрагментацією, що вимагає адаптації регуляторних підходів.

Проаналізовано особливості функціонування сучасного міжнародного грошового ринку, зокрема його роль у забезпеченні глобальної ліквідності та стабільності валютних курсів. З'ясовано, що ключовими гравцями залишаються центральні банки провідних країн, водночас зростає роль нових валютних зон, цифрових валют і альтернативних платіжних систем. Визначено, що валютна політика в умовах геополітичної нестабільності вимагає нових механізмів координації між країнами.

Обґрунтовано сучасні підходи до регулювання глобального фінансового ринку, включаючи діяльність таких міжнародних інституцій, як МВФ, Світовий банк, Базельський комітет. Здійснено аналіз змін у нормативних підходах, пов'язаних з ризик-орієнтованим регулюванням, прозорістю, боротьбою з відмиванням коштів та адаптацією до нових ризиків, включаючи кіберзагрози та зміни клімату.

Узагальнюючи результати, можна зробити висновок, що міжнародний фінансовий ринок перебуває у фазі глибоких структурних змін, що вимагає постійного перегляду регуляторної політики, підвищення ефективності монетарних інструментів та посилення глобальної координації фінансової стабільності. Отримані аналітичні висновки створюють підґрунтя для оцінки перспектив розвитку фінансових систем у нових економічних реаліях.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ЕВОЛЮЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

3.1 Основні напрями трансформації сучасного міжнародного фінансового простору

У XXI столітті міжнародний фінансовий простір зазнає масштабної трансформації, що обумовлена низкою глобальних факторів — цифровізацією, геополітичною нестабільністю, змінами клімату, посиленням регуляторного контролю та зростаючим впливом соціально-екологічних стандартів. Розвиток фінансових технологій, впровадження цифрових валют центральними банками, поява нових гравців на ринку у вигляді фінтех- і BigTech-компаній докорінно змінюють традиційні підходи до організації фінансових послуг і міжнародної співпраці.

У той самий час світовий фінансовий ринок стикається з викликами фрагментації — формування регіональних платіжних систем, санкційного тиску, зміни напрямів міжнародних інвестицій та зміщенням акцентів із Заходу на країни Азії, Латинської Америки та Африки. З огляду на ці процеси, актуальним є аналіз основних напрямів трансформації, які впливають на структуру, функціонування та регулювання сучасного фінансового середовища. Сучасний міжнародний фінансовий простір перебуває у стані глибоких трансформацій, що зумовлені сукупністю технологічних, економічних, соціальних та геополітичних чинників. Ці зміни не лише модернізують механізми функціонування фінансових ринків, а й змінюють їхню структуру, регуляторні рамки та ключових гравців. Усе це вимагає переосмислення традиційних підходів до управління фінансовими потоками на глобальному рівні.

Одним із провідних напрямів трансформації є цифровізація фінансів, що

проявляється у стрімкому розвитку фінансових технологій (фінтех), впровадженні технології блокчейн та активному запровадженні цифрових валют центральними банками (CBDC). Цифровізація фінансів є однією з ключових тенденцій трансформації сучасного міжнародного фінансового простору. Вона охоплює широке коло інновацій, зокрема впровадження цифрових валют центральними банками (CBDC), розвиток блокчейн-технологій та активне поширення фінансових технологій (фінтех).

Цифрові валюти центральних банків є особливо актуальним інструментом у контексті модернізації грошово-кредитної системи. Яскравим прикладом цього є Китай, який активно впроваджує цифровий юань (e-CNY), перетворюючи його на елемент державної фінансової інфраструктури. Водночас Європейський центральний банк працює над створенням цифрового євро, що має на меті забезпечити стабільність єврозони в умовах цифрової конкуренції. CBDC дозволяють покращити ефективність платежів, знизити витрати на обіг готівки, а також зміцнити контроль за фінансовими потоками й боротьбу з тіньовими транзакціями.

Ще одним важливим елементом цифровізації є блокчейн — розподілена технологія реєстру, що забезпечує прозорість, незмінність і безпеку операцій. Її застосування охоплює не лише криптовалюти, але й цифрову ідентифікацію, смарт-контракти, фінансування ланцюгів постачання, децентралізовані платформи (DeFi) тощо.

Фінансові технології (фінтех) виступають рушієм змін у сфері банківських послуг, страхування, інвестування та управління активами. Вони забезпечують зручність, швидкість та інклюзивність доступу до фінансових ресурсів для широкого кола користувачів, у тому числі для малих підприємств та населення, що не охоплене традиційною банківською системою.

У цілому, цифровізація фінансів радикально змінює ландшафт глобального фінансового простору, стимулюючи інновації, конкуренцію та нові підходи до

регуляції. Водночас вона висуває нові виклики, пов'язані з безпекою, конфіденційністю даних, кіберризиками та необхідністю адаптації законодавчих рамок до цифрової реальності.

Інший важливий аспект — інтернаціоналізація та водночас фрагментація фінансових ринків. Інтернаціоналізація та фрагментація фінансових ринків є двома паралельними процесами, що нині формують нову структуру міжнародного фінансового простору. З одного боку, глобалізація сприяє відкритості фінансових ринків, руху капіталів, розвитку міжнародної торгівлі та залученню інвестицій. З іншого боку, сучасні геополітичні виклики, зростання фінансового націоналізму та посилення регіональних альянсів ведуть до дедалі виразнішої фрагментації.

Одним із ключових факторів цієї фрагментації є зростання глобальних фінансових дисбалансів. Все частіше спостерігається явище так званого "домашнього упередження" (home bias), коли інвестори, навіть у глобалізованому середовищі, віддають перевагу інвестиціям на внутрішньому ринку. Це знижує рівень диверсифікації портфелів, обмежує доступ капіталу для ринків, що розвиваються, та ускладнює рівновагу світових фінансових потоків. Така тенденція також є реакцією на геополітичну напругу, торговельні війни, ризики санкцій та економічну нестабільність.

На тлі цих процесів активізується розвиток альтернативних платіжних систем і фінансової архітектури, особливо з боку країн БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південна Африка). Вони прагнуть зменшити залежність від західноцентричних інституцій — таких як SWIFT, доларова система розрахунків чи фінансові санкційні інструменти США та ЄС. Як відповідь, ініціюється створення національних або регіональних платіжних платформ: Китай уже впровадив систему CIPS як альтернативу SWIFT, а Росія — SPFS. Такі дії мають на меті забезпечити фінансовий суверенітет, але водночас вони спричиняють розшарування єдиної фінансової інфраструктури світу.

Таким чином, хоча процес інтернаціоналізації передбачає інтеграцію ринків,

на практиці дедалі частіше домінують протилежні процеси. Фінансовий світ переходить до нової багатопольярної моделі, в якій зменшується роль універсальних стандартів і зростає вага регіональних альянсів та політичних факторів. Це створює як нові можливості для країн з висхідними економіками, так і нові ризики для глобальної стабільності та ефективності міжнародного фінансового обміну.

Регуляторна модернізація та ESG-фінансування стали невід’ємною частиною трансформацій міжнародного фінансового середовища в останнє десятиріччя. В умовах глобальної нестабільності, зміни клімату, соціальних нерівностей та вимог до корпоративної етики, традиційні фінансові механізми більше не відповідають сучасним запитам суспільства та інвесторів. Тому держави та наднаціональні об’єднання, зокрема Європейський Союз, активно впроваджують нові регуляторні стандарти, орієнтовані на принципи сталого розвитку — ESG (Environmental, Social, Governance).

Одним із найбільш показових прикладів такої регуляторної ініціативи є Директива про корпоративну звітність щодо сталого розвитку (CSRD), ухвалена в межах ЄС. Цей документ зобов’язує великі компанії, а згодом — і малі та середні підприємства (що котируються на біржі), розкривати детальну нефінансову інформацію про вплив їхньої діяльності на довкілля, суспільство та практики корпоративного управління. Йдеться не лише про декларації, а про стандартизовану звітність, що повинна бути зіставною, верифікованою та інтегрованою в загальну систему обліку результатів. CSRD є відповіддю на потребу інвесторів і споживачів у прозорості бізнесу та запобіганні так званому "зеленому камуфляжу" (greenwashing).

Водночас цифрові технології відіграють критично важливу роль у реалізації ESG-підходів. Використання цифрових платформ, аналітичних інструментів, big data, блокчейн-рішень та автоматизованої звітності значно підвищує точність, оперативність і достовірність даних щодо сталого розвитку. Завдяки цифровій трансформації компанії можуть не лише ефективніше збирати й обробляти

інформацію про викиди, енергоспоживання, гендерну рівність чи етичні ланцюги постачання, а й оперативно передавати ці дані зовнішнім користувачам — інвесторам, аудиторам, громадським організаціям.

Окремо варто зазначити, що цифрові рішення дозволяють вбудовувати ESG-критерії безпосередньо в процеси корпоративного управління — наприклад, у системи ризик-менеджменту, управління ланцюгами постачання або розподіл інвестицій. Також набувають популярності спеціалізовані фінансові продукти — зелені облігації, соціальні фонди, цифрові платформи сталого інвестування, які ґрунтуються на технологічному забезпеченні відбору ESG-комплаєнтних активів.

Таким чином, регуляторна модернізація та ESG-фінансування є відповіддю на вимоги сучасного світу до прозорості, підзвітності та соціальної відповідальності бізнесу. Вони не лише формують нові вимоги до компаній, але й забезпечують довготривалу фінансову стабільність, підтримуючи довіру інвесторів та сприяючи збереженню навколишнього середовища й соціального добробуту. У перспективі ESG-фактори та цифрові технології дедалі більше інтегруватимуться в міжнародну фінансову систему, змінюючи її правила гри.

На тлі зростання цифрових ризиків актуальності набуває питання кібербезпеки та захисту фінансових даних. Кібербезпека та захист даних — це один із найважливіших напрямів трансформації сучасного міжнародного фінансового простору, особливо в умовах активної цифровізації галузі. Із впровадженням новітніх технологій — від мобільного банкінгу до блокчейну та цифрових валют центральних банків — фінансові установи стають дедалі більш залежними від цифрових каналів. Однак водночас вони стають і мішенню для дедалі складніших і масштабніших кібератак.

Зростання кількості кібератак на банки, біржі, страхові компанії та фінансові платформи стало глобальним викликом. Уразливість цифрових систем часто використовується для викрадення коштів, підробки транзакцій, блокування діяльності установ (через атаки типу DDoS або ransomware), а також для отримання

конфіденційної інформації про клієнтів. При цьому атаки стають не лише більш технічно складними, але й більш цілеспрямованими — з використанням соціальної інженерії, фішингу, "внутрішніх" вразливостей.

У таких умовах кібербезпека перестала бути виключно сферою ІТ-департаментів — вона стала стратегічною функцією управління ризиками в кожній фінансовій установі. Компанії зобов'язані не лише захищати інформаційні системи, але й гарантувати збереження персональних даних клієнтів відповідно до міжнародних стандартів, таких як GDPR (Європейський регламент про захист даних), а також національного законодавства.

Щоб відповідати цим вимогам, банки та фінансові компанії впроваджують багаторівневі системи кіберзахисту: застосовують шифрування даних, двофакторну аутентифікацію, біометричну ідентифікацію, аналітику поведінки користувачів, а також машинне навчання для виявлення аномальних транзакцій. Одночасно розробляються стратегії кіберстійкості (cyber resilience), які передбачають не лише протидію загрозам, але й здатність швидко відновлювати роботу після інцидентів.

На рівні міжнародного співтовариства також триває активна робота з підвищення кібербезпеки фінансових систем. Наприклад, Директива ЄС NIS2 та регламент DORA (Digital Operational Resilience Act) вимагають від фінансових установ підтримувати високі стандарти кіберзахисту, проводити регулярні аудити безпеки та повідомляти про інциденти. Аналогічні ініціативи діють у США, Канаді, Японії та багатьох інших країнах.

Таким чином, кібербезпека та захист персональних даних перетворилися на критично важливий компонент довіри до фінансової системи. У сучасному цифровому середовищі лише ті установи, які здатні забезпечити стійкість до кіберзагроз, можуть зберігати конкурентоздатність, дотримуватися регуляторних вимог та ефективно обслуговувати клієнтів. У майбутньому роль кіберзахисту лише зростатиме, оскільки масштаби цифрових трансакцій та вразливість систем постійно зростають.

Окрему роль у забезпеченні стабільності глобального фінансового простору відіграють міжнародні фінансові інституції — такі як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк. В умовах пандемій, енергетичних криз і змін клімату ці структури переглядають свої стратегії та інструменти впливу, що дозволяє адаптуватися до нової реальності. Роль міжнародних фінансових інституцій у сучасному глобальному фінансовому просторі зазнає суттєвих змін, що зумовлені як зростанням масштабів кризових явищ, так і трансформацією самого характеру глобальних викликів. Якщо ще кілька десятиліть тому основним фокусом діяльності таких інституцій, як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, були макроекономічна стабілізація, подолання платіжного дисбалансу та стимулювання інфраструктурного розвитку, то сьогодні спектр їхньої діяльності значно розширився.

Останні роки продемонстрували, що глобальні кризи більше не мають лише економічного чи фінансового походження. Пандемія COVID-19 стала шоком для світової економіки не стільки через банківські чи фондові механізми, скільки через повну зупинку виробничо-логістичних ланцюгів, обмеження мобільності людей, зниження економічної активності на глобальному рівні. Водночас зміна клімату та її наслідки — посухи, повені, міграційні кризи, нестача продовольства — стають не менш серйозною загрозою, що потребує фінансового реагування в нових формах.

У відповідь на це МВФ та Світовий банк адаптують свої стратегії та інструменти. Зокрема, МВФ створив нові кредитні лінії для країн, що постраждали від пандемії, а також запровадив Інструмент стійкості та сталості (RST — Resilience and Sustainability Trust), який орієнтований на підтримку довгострокових структурних реформ, пов'язаних із кліматом і стійкістю. Цей підхід є новим для МВФ, оскільки традиційно його діяльність була зосереджена переважно на макрофінансовій стабільності.

Світовий банк, у свою чергу, значно розширив обсяги фінансування програм охорони здоров'я, кліматичних проєктів, цифрової інфраструктури та підтримки

малого бізнесу. Особливу увагу приділено країнам з низьким рівнем доходів, яким складно самотійно долати багаторівневі кризи. Банк впроваджує гнучкіші умови кредитування, знижує ставки та запроваджує грантові механізми підтримки вразливих секторів.

Крім того, міжнародні фінансові організації відіграють ключову роль у формуванні глобальних стандартів, зокрема щодо прозорості, управління борговим навантаженням, ESG-звітності та боротьби з фінансовими зловживаннями. Вони також виступають координаторами допомоги — як під час гуманітарних катастроф, так і в умовах воєнних конфліктів. Наприклад, фінансова підтримка України, надана МВФ та Світовим банком з 2022 року, стала одним із найпотужніших прикладів сучасної антикризової співпраці.

Таким чином, роль МФІ змінюється від класичного кредитора та консультанта — до глобального антикризового архітектора, здатного забезпечити не лише макроекономічну стабільність, але й сталий розвиток, цифрову трансформацію та соціальну підтримку. Їхня ефективність у нових умовах залежатиме від здатності до швидкої реакції, партнерства з національними урядами, адаптивності фінансових інструментів і вміння передбачати нові ризики в системному вимірі.

Таким чином, вивчення зазначених напрямів трансформації є вкрай важливим для розуміння сучасних викликів і тенденцій у сфері міжнародних фінансів. Це дозволяє не лише оцінити сучасний стан глобального фінансового середовища, а й сформувати уявлення про перспективи його розвитку.

3.2. Сучасні орієнтири модернізації фінансового ринку України в умовах сучасного функціонування

Фінансовий ринок України на сучасному етапі розвитку перебуває в

унікальній ситуації — з одного боку, він знаходиться під потужним тиском війни, економічної турбулентності та геополітичної нестабільності, а з іншого — має стратегічну перспективу інтенсивного оновлення через євроінтеграційний курс та необхідність післявоєнної відбудови країни. Саме в цьому контексті формуються ключові орієнтири його модернізації, які охоплюють технологічні, регуляторні, інституційні та інвестиційні напрями.

1. Цифрова трансформація та інноваційність. Одним із провідних напрямів є активна цифровізація фінансових послуг, яка включає впровадження електронних грошей, зростання ролі фінтех-компаній та розвиток цифрових платформ. НБУ працює над концепцією цифрової гривні, що має стати відповіддю на світовий тренд введення цифрових валют центральних банків (CBDC). Одночасно розширюється електронна ідентифікація клієнтів (eKYC), а також розробляються нормативні рамки для обігу віртуальних активів — зокрема в контексті закону «Про віртуальні активи».

2. Євроінтеграція та гармонізація законодавства. Модернізація фінансового ринку безпосередньо пов'язана з адаптацією до норм Європейського Союзу. Україна зобов'язалася впровадити численні європейські директиви та регламенти, включаючи:

MiFID II — у частині регулювання фондового ринку,

PSD2 — для відкритого банкінгу,

AMLD 5/6 — з протидії відмиванню коштів,

Solvency II — для страхового ринку.

Такі кроки забезпечують прозорість, конкурентоспроможність і захист прав споживачів фінансових послуг. Крім того, вони сприяють взаємовизнанню українських компаній та стандартів на міжнародному рівні, що критично важливо в умовах інтеграції в європейський фінансовий простір.

3. Переосмислення ролі фінансових інституцій. Після переходу функцій регулювання небанківського сектору до НБУ, розпочалося укрупнення та

уніфікація регуляторної системи, що дозволяє здійснювати більш ефективний і комплексний нагляд. У центрі уваги — професійне очищення ринку, зменшення кількості недобросовісних учасників, підвищення рівня капіталізації банків і страхових компаній, розвиток ринку пенсійного забезпечення, лізингу, кредитних спілок, факторингу та фінансового лізингу.

4. ESG-орієнтоване регулювання. Важливою тенденцією є поступова інтеграція екологічних, соціальних та управлінських принципів (ESG) у фінансові практики. Зростає зацікавленість українського ринку в зелених облігаціях, сталому фінансуванні, прозорій нефінансовій звітності. У майбутньому очікується запровадження ESG-зобов'язань для публічних компаній, що відкриє доступ до міжнародних фондів сталого розвитку.

5. Відбудова та довгострокове інвестування. У контексті післявоєнної реконструкції Україна потребує потужної фінансової підтримки як з боку держави, так і приватного капіталу. У цьому напрямі ведеться робота над створенням гарантійних інструментів для іноземних інвесторів, запровадженням механізмів державно-приватного партнерства, інфраструктурного банкінгу та спеціалізованих фінансових інструментів відбудови. Крім того, роль міжнародних фінансових інституцій (МВФ, ЄБРР, МФК) як джерела довгострокових кредитів і гарантій зростає в рази.

6. Посилення захисту прав споживачів. У сучасних умовах функціонування фінансового ринку України посилення захисту прав споживачів фінансових послуг виступає одним із ключових пріоритетів як державної політики, так і стратегії трансформації всієї фінансової інфраструктури. Це зумовлено не лише прагненням до гармонізації з європейськими стандартами, а й необхідністю сформувати довіру населення до фінансових інституцій, яка історично була досить низькою через часті банківські кризи, шахрайство та слабку обізнаність громадян.

Передусім важливо відзначити, що захист прав споживачів набуває нових змістових вимірів у цифрову епоху. Фінансові послуги стають усе більш

технологічно складними, а ризики — більш витонченими. Тому завдання держави полягає не лише в регуляторному контролі, а й у формуванні середовища відповідального споживання фінансових продуктів. Йдеться про гарантування доступу до достовірної інформації, запобігання маніпуляціям, недопущення прихованих комісій та непрозорих умов обслуговування, особливо для вразливих категорій споживачів — літніх людей, молоді, сільського населення.

Один із ключових напрямів — це підвищення фінансової грамотності населення. Реалізується низка ініціатив на рівні НБУ, Мінфіну, громадських організацій і міжнародних партнерів. Створюються онлайн-платформи, мобільні додатки, навчальні курси й інформаційні кампанії, які допомагають українцям краще розуміти сутність кредитних договорів, інвестиційних ризиків, механізмів заощадження та правових інструментів захисту.

Паралельно триває розвиток фінансової інклюзії, що означає доступність фінансових послуг для якомога ширших верств населення, зокрема мешканців сільських територій, внутрішньо переміщених осіб, людей з обмеженими можливостями. Розширення цифрових каналів — таких як мобільний банкінг або онлайн-кредитування — дає змогу суттєво зменшити бар'єри входу до фінансової системи. Проте разом з цим зростає й відповідальність держави та ринку за захист даних, прозорість послуг і цифрову безпеку.

Особливу роль у цьому процесі відіграє впровадження концепції відкритого банкінгу (open banking) — нової моделі взаємодії між банками та сторонніми фінансовими сервісами через API (інтерфейси прикладного програмування). Це дозволяє клієнтам управляти своїми фінансами зручно й безпечно через різні сервіси, а також дає змогу порівнювати умови, вибирати вигідніші пропозиції та користуватись інтегрованими цифровими продуктами. У довгостроковій перспективі open banking сприятиме зниженню монополії великих банків, підвищенню конкуренції та зростанню якості обслуговування.

Не менш важливим є й інституційний захист прав споживачів —

функціонування контактних центрів, механізмів розгляду скарг, систем фінансового омбудсмена. НБУ уже створив портал «Фінансовий захист», який дає змогу подати скаргу на фінансову установу, дізнатися про свої права та отримати консультацію.

Захист прав споживачів у сучасному фінансовому середовищі — це не лише регуляторна вимога, а ключовий компонент побудови довіри до фінансової системи та забезпечення стійкого економічного зростання. Це також важлива складова соціальної справедливості та цифрової рівності, яка дає кожному громадянину можливість повноцінно користуватися фінансовими інструментами в умовах безпеки, прозорості та професійної підтримки.

Отже, що модернізація фінансового ринку України — це системна та багатоаспектна реформа, яка покликана не лише стабілізувати внутрішній ринок у кризових умовах, але й інтегрувати його в міжнародне фінансове середовище на принципах стійкості, цифровізації, прозорості та інклюзивності. Це складний процес, однак саме він створює основу для стійкого економічного зростання, масштабної відбудови країни та підвищення добробуту її громадян.

Висновки до розділу 3

Обґрунтовано перспективи еволюції міжнародного фінансового ринку в умовах глобальних викликів і внутрішніх трансформацій національних економік. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що сучасний міжнародний фінансовий простір зазнає масштабної реорганізації, зумовленої цифровізацією, змінами клімату, геополітичними конфліктами, посиленням регуляторних вимог та впровадженням ESG-принципів. Такі фактори докорінно змінюють структуру, функціональні механізми та інституційну архітектуру глобальної фінансової системи.

Цифрові технології — зокрема блокчейн, CBDC та фінтех-платформи — стали основою нової фінансової реальності, що вимагає переосмислення традиційних моделей монетарного регулювання та міждержавної співпраці. Інтернаціоналізація фінансових потоків поєднується з їхньою фрагментацією, що посилює регіональні розбіжності та водночас створює підґрунтя для альтернативної фінансової архітектури. Кібербезпека, у свою чергу, перетворилася на стратегічний пріоритет, оскільки цифрова вразливість систем зростає пропорційно до рівня їх автоматизації.

Модернізації фінансового ринку України, де трансформація відбувається у складному поєднанні воєнних ризиків, стратегічної євроінтеграції та необхідності післявоєнної відбудови. Формуються нові орієнтири — цифровізація фінансових послуг, впровадження open banking, інтеграція ESG-принципів, розвиток інституційного середовища та створення умов для довгострокового інвестування. Особлива увага приділяється захисту прав споживачів та підвищенню фінансової інклюзії, що є ключовими умовами для формування довіри до фінансової системи.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що майбутнє міжнародного та національного фінансового ринку визначатиметься здатністю адаптуватися до нових технологічних реалій, забезпечувати прозорість і безпеку фінансових трансакцій, а також формувати сталі інституційні механізми реагування на глобальні та локальні виклики.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У процесі дослідження теоретичних основ, сучасного стану та перспектив еволюції міжнародного фінансового ринку було обґрунтовано його значення як стратегічного елементу глобальної економічної системи, виявлено основні чинники трансформації та сформовано уявлення про напрями адаптації національних фінансових систем до нових викликів.

У першому розділі розглянуто теоретико-методологічні аспекти функціонування міжнародного фінансового ринку. Було досліджено його структуру, інституційний склад та функції, а також розкрито основні етапи формування фінансового ринку в контексті глобалізаційних процесів. Особливу увагу приділено факторам, що впливають на його розвиток, серед яких визначальну роль відіграють технологічні інновації, макроекономічна стабільність, валютні коливання, рівень фінансової інтеграції та геополітичні ризики.

У другому розділі проаналізовано сучасний стан міжнародного фінансового ринку, зокрема виявлено актуальні тенденції, що проявляються у зростанні ролі фінансових технологій, посиленні ролі капітальних потоків до країн, що розвиваються, активному розвитку цифрових валют і дерегуляційних ініціатив. Проведено аналіз міжнародного грошового ринку як важливого сегменту фінансової системи, а також досліджено підходи до регуляції фінансових потоків у нових умовах, включаючи діяльність таких інституцій, як BIS, МВФ та регулятори G20, що дозволило визначити системні виклики, які супроводжують ринок: від нестабільності обмінних курсів – до ризиків фінансової фрагментації.

У третьому розділі детально сформульовано основні напрями трансформації міжнародного фінансового простору: цифровізація, фрагментація фінансових потоків, розвиток CBDC, інтеграція ESG-критеріїв у фінансову звітність, кібербезпека та адаптація міжнародних фінансових інституцій до нових викликів. Окремо досліджено сучасні орієнтири модернізації фінансового ринку України,

серед яких: цифрова трансформація, адаптація до норм ЄС, підвищення фінансової інклюзії, впровадження відкритого банкінгу та стимулювання довгострокового інвестування в умовах післявоєнної відбудови.

Загалом, результати дослідження доводять, що міжнародний фінансовий ринок перебуває у фазі глибоких перетворень, які не лише змінюють його структуру, а й потребують нових підходів до регулювання, інституційного співробітництва та фінансової стійкості. Для України адаптація до нових стандартів і впровадження комплексної реформи фінансового ринку є ключем до економічного зростання, підвищення інвестиційної привабливості та інтеграції в європейське економічне середовище.

Отже, системне переосмислення механізмів функціонування міжнародного фінансового ринку та розробка стратегічних кроків щодо його розвитку – це не лише актуальна дослідницька задача, а й необхідність для забезпечення стабільності, прозорості та ефективності глобальної фінансової системи у XXI столітті.

СПИСОК ВИКОРИСТАННЯ ЛІТЕРАТУРИ

1. Еш С.М. Фінансовий ринок: навч. посіб. / С.М. Еш. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 528 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Esh_Svitlana/Finansovyi_rynok.pdf (дата звернення: 28.05.2025). [КНУshop+2Шрон+2znannia.com.ua+2](#)
2. Європейська директива MiFID II. Markets in Financial Instruments Directive II [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0065>
3. Європейська директива PSD2. Revised Payment Services Directive (EU) 2015/2366 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015L2366>
4. Іоргачова М.І., Ковальова О.М., Коцюрубенко Г.М. Фінансовий ринок України: сучасний стан основних сегментів / М.І. Іоргачова, О.М. Ковальова, Г.М. Коцюрубенко // Економіка та держава. – 2021. – №2. – С. 90–94. URL: https://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2021/92.pdf (дата звернення: 28.05.2025). [Економіка](#)
5. Книга «Фінансовий ринок» – Л. Шкварчук. – К.: Знання, 2013. – 382 с. URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/finansovij-rinok-1230585.html> (дата звернення: 28.05.2025). [Шрон+2znannia.com.ua+2YAKABOO+2](#)
6. Книга «Фінансовий ринок» – Людмила Акімова, Вікторія Клименко, Лариса Докієнко. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 358 с. URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/finansovij-rinok-1336297.html> (дата звернення: 28.05.2025). [znannia.com.ua+2Шрон+2YAKABOO+2](#)
7. Коваленко Ю.М., Ковернінська Ю.В., Онишко С.В., Кужелєв М.О. Фінансовий ринок: підручник / Ю.М. Коваленко та ін. – К.: ДУІКТ, 2018. – 400 с. URL: <https://duikt.edu.ua/ua/lib/5/category/726/view/2075> (дата звернення: 28.05.2025).

8. Крикковецька Л.О. Фінансовий ринок: навч. посіб. / Л.О. Крикковецька. – К.: Фінансово-правовий коледж, 2013. – 200 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Finansovyuy-rynok-Krykhovetska.pdf (дата звернення: 28.05.2025). [Шрон+2Фінансово-правовий коледж+2znannia.com.ua+2](#)
9. Луцишин О.О. Фінансовий ринок: навч. посіб. / О.О. Луцишин. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 300 с. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/38453> (дата звернення: 28.05.2025). [Шрон+2DSpace WUNU+2znannia.com.ua+2](#)
10. МВФ. COVID-19 Financial Assistance and Debt Service Relief [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/COVID-Lending-Tracker>
11. НБУ. Портал «Фінансовий захист» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finprotection.bank.gov.ua/>
12. Никитенко О.К. Елементи та структура українського фінансового ринку / О.К. Никитенко // Економіка: реалії часу. – 2013. – №2(7). – С. 241–251. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2013/No2/241-251.pdf> (дата звернення: 28.05.2025). [ECONOMIC SCIENTIFIC PORTAL](#)
13. Огляд фінансових ринків України та системи корпоративного управління для сталого відновлення. – К.: Мінфін, 2024. – 150 с. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/PDF%20-%20Огляд%20фінансових%20ринків%20України%20та%20системи%20корпоративного%20управління%20для%20сталого%20відновлення.pdf> (дата звернення: 28.05.2025).
14. Особливості розвитку фінансового ринку України під час війни / О.М. Ковальова // Економіка і суспільство. – 2023. – №2. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3626> (дата звернення: 28.05.2025).

15. Сучасні механізми регулювання фінансового ринку в Україні / І.О. Школьник // Економіка і держава. – 2020. – №3. URL: <https://media.neliti.com/media/publications/311311-modern-mechanisms-of-regulation-of-finan-9f868b4d.pdf> (дата звернення: 28.05.2025).
16. Фінансовий ринок: навч. посіб. – Львів: Львівська політехніка, 2015. – 250 с. URL: https://wiki.lpnu.ua/wiki/images/c/c5/Фінансовий_ринок.pdf (дата звернення: 28.05.2025).
17. Фінансовий ринок: навч. посіб. – Мелітополь: ТДАТУ, 2019. – 236 с. URL: <https://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/14734> (дата звернення: 28.05.2025).
18. Фінансовий ринок: навч. посіб. – Миколаїв: ДСТУ, 2016. – 220 с. URL: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-kl73.pdf> (дата звернення: 28.05.2025).
19. Фінансовий ринок: навч. посіб. / Л.О. Крикковецька. – К.: Фінансово-правовий коледж, 2013. – 200 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Finansovyy-rynok-Krykhovetska.pdf (дата звернення: 28.05.2025). [Фінансово-правовий коледж](#)
20. Фінансовий ринок: навч. посіб. / О.О. Луцишин. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 300 с. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/38453> (дата звернення: 28.05.2025).
21. Фінансовий ринок. 2-ге видання / С.М. Еш. – К.: Центр учбової літератури, 2020. – 528 с. URL: https://knushop.com.ua/index.php?product_id=2147&route=product%2Fproduct (дата звернення: 28.05.2025). [Шрон](#)
22. Фінансові ринки / О.М. Ковальова // Бібліотека BukLib.net. URL: <https://buklib.net/books/21937/> (дата звернення: 28.05.2025). [Бібліотека BukLib.net+1Економіка+1](#)

23. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: підручник / В.М. Шелудько. – 3-тє вид., стер. – К.: Знання, 2015. – 535 с. URL: https://znannia.com.ua/product/finansovii_rinok_pidruchnik_zatverdzheno_mon___shelud4ko_vm (дата звернення: 28.05.2025). znannia.com.ua
24. Школьник І.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку: монографія / І.О. Школьник. – Суми: ВВП “Мрія-1” ЛТД, УАБС НБУ, 2008. – 348 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shkolnyk_Inna/Finansovyi_rynok_Ukrainy_suchasnyi_stan_i_stratehiia_rozvytku.pdf (дата звернення: 28.05.2025). [Шрон](#)
25. AMLD 5/6. Anti-Money Laundering Directives (EU) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018L0843>
26. Atlantic Council. Central Bank Digital Currency Tracker. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.atlanticcouncil.org/cbdctracker/> (дата звернення: 28.05.2025). [Atlantic Council+1Atlantic Council+1](#)
27. Atlantic Council. The IMF-World Bank Annual Meetings in 2024: Five Important Issues to Be Addressed. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/econographics/the-imf-world-bank-annual-meetings-in-2024-five-important-issues-to-be-addressed/> (дата звернення: 28.05.2025). [Atlantic Council](#)
28. Bank for International Settlements. BIS Annual Economic Report 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bis.org/publ/arpdf/ar2023e.htm>
29. CEE Legal Matters. Ukraine's Financial Market Resilience in 2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ceelegalmatters.com/briefings/28645-ukraine-s-financial-market-resilience-in-2024> (дата звернення: 28.05.2025). ceelegalmatters.com

30. Central Bank of Russia. System for Transfer of Financial Messages (SPFS) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cbr.ru/>
31. China CIPS. Cross-Border Interbank Payment System (CIPS) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.cips.com.cn/en/>
32. Dentons. Ukraine 101: What International Investors Should Know. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.dentons.com/en/insights/articles/2025/may/23/ukraine-101---what-international-investors-should-know>(дата звернення: 28.05.2025).[Dentons](https://www.dentons.com/en/insights/articles/2025/may/23/ukraine-101---what-international-investors-should-know)
33. Digital Operational Resilience Act (DORA). EU Regulation 2022/2554 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R2554>
34. Directive (EU) 2022/2555 (NIS2). Network and Information Security Directive [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2555>
35. European Central Bank. A digital euro [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.en.html
36. European Commission. Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en
37. European Commission. Ukraine Facility. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/ukraine-facility_en (дата звернення: 28.05.2025).[Enlargement and Eastern Neighbourhood](https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/ukraine-facility_en)
38. FDIC. 2024 Report on Cybersecurity and Resilience. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.fdic.gov/regulations/resources/cybersecurity/2024-cybersecurity-financial-system-resilience-report.pdf>(дата звернення: 28.05.2025).[fdic.gov](https://www.fdic.gov/regulations/resources/cybersecurity/2024-cybersecurity-financial-system-resilience-report.pdf)

39. Fintech Futures. ESG Finance Market Outlook 2024-2029: Global and Regional Analysis. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.fintechfutures.com/techwire/esg-finance-market-outlook-2024-2029-global-and-regional-analysis-by-type-of-investment-transaction-investor-and-industry-vertical-featuring-strategic-profiles-of-10-key-players-blackrock-ubs/> (дата звернения: 28.05.2025). [FinTech Futures](#)
40. Fitch Ratings. Sustainable Finance Outlook 2024. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://your.fitch.group/rs/732-CKH-767/images/Sustainable_Finance_Outlook_2024_Fitch_10254518.pdf (дата звернения: 28.05.2025). [Fitch Ratings](#)
41. General Data Protection Regulation (GDPR). Regulation (EU) 2016/679 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>
42. International Finance Corporation. Rebuilding Ukraine. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ifc.org/en/stories/2024/rebuilding-ukraine> (дата звернения: 28.05.2025). [IFC](#)
43. International Monetary Fund. Central Bank Digital Currency: Progress And Further Considerations. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2024/11/08/Central-Bank-Digital-Currency-Progress-And-Further-Considerations-557194> (дата звернения: 28.05.2025). [IMF](#)
44. International Monetary Fund. Resilience and Sustainability Trust (RST) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.imf.org/en/Topics/Resilience-and-Sustainability-Trust>
45. Investopedia. What Is a Central Bank Digital Currency (CBDC)? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.investopedia.com/terms/c/central-bank-digital-currency-cbdc.asp> (дата звернения: 28.05.2025). [Investopedia](#)

46. J.P. Morgan. Green Economy Outlook: Sustainability Trends for 2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.jpmorgan.com/insights/sustainability/green-economy-outlook-sustainability-trends-for-2024> (дата звернення: 28.05.2025).

47. KPMG. Cybersecurity Considerations 2024: Financial Services Sector. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kpmg.com/xx/en/our-insights/ai-and-technology/cybersecurity-considerations-2024-financial-services-sector.html> (дата звернення: 28.05.2025). [KPMG](https://kpmg.com/xx/en/our-insights/ai-and-technology/cybersecurity-considerations-2024-financial-services-sector.html)

48. National Bank of Ukraine. Concept of e-hryvnia (Цифрова гривня) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kontseptsiya-tsifrovoyi-grivni-opublikovana-natsionalnim-bankom>

49. People's Bank of China. e-CNY Research and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pbc.gov.cn/en/3688110/3688172/index.html>

50. PwC. Exploring Reconstruction Investment Opportunities in Ukraine. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pwc.com/ua/en/publications/2025/exploring-reconstruction-investment-opportunities-ukraine.html> (дата звернення: 28.05.2025). [PwC](https://www.pwc.com/ua/en/publications/2025/exploring-reconstruction-investment-opportunities-ukraine.html)

51. Skadden. ESG: A Review of 2024 and Key Trends To Look for in 2025. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.skadden.com/insights/publications/2025/01/esg-a-review-of-2024-and-key-trends-to-look-for-in-2025> (дата звернення: 28.05.2025). [skadden.com](https://www.skadden.com/insights/publications/2025/01/esg-a-review-of-2024-and-key-trends-to-look-for-in-2025)

52. Solvency II Directive. Directive 2009/138/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0138>

53. StrongDM. 15 Cybersecurity Regulations for Financial Services in 2025. [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <https://www.strongdm.com/blog/cybersecurity-regulations-financial-industry> (дата звернення: 28.05.2025). [StrongDM](#)

54. SWIFT. About SWIFT global payment messaging services [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.swift.com/>

55. The Business Research Company. ESG Finance Global Market Report. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/esg-finance-global-market-report> (дата звернення: 28.05.2025). [The Business Research Company](#)

56. World Bank. 2024 Annual Meetings - Progress and Ambition for the Future. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://live.worldbank.org/en/series/2024/annual-meetings> (дата звернення: 28.05.2025).

57. World Bank. Green Bonds and Sustainable Finance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/topic/climatefinance/brief/green-bonds>

58. World Economic Forum. Modernizing Financial Markets with Wholesale Central Bank Digital Currency. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/publications/modernizing-financial-markets-with-wcbdc/> (дата звернення: 28.05.2025).

59. World Stock Market Capitalization & Profits. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://siblisresearch.com/data/world-market-cap-profits/> (дата звернення: 28.05.2025).

60. Zero Sphere. Sustainable Finance Trends 2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://blog.zerocircle.eco/en/sustainable-finance-trends-2024> (дата звернення: 28.05.2025).

Анотація

Мамонтюк Д.О. Міжнародні фінансові ринки: стан та тенденції розвитку. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота представлена на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр», спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини». – Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2025.

У кваліфікаційній роботі розглядається сутність і значення міжнародного фінансового ринку, досліджуються теоретичні засади його функціонування, а також аналізується сучасний стан і ключові тенденції його розвитку в умовах глобалізації. Особлива увага приділяється чинникам впливу на трансформацію фінансового середовища та перспективам модернізації національного фінансового ринку в контексті світових змін.

Ключові слова: міжнародний фінансовий ринок, глобалізація, тенденції розвитку.

Annotation

Mamontiuk D.O. International Financial Markets: Current State and Development Trends. – Manuscript.

The qualification bachelor's work is submitted for a Bachelor's degree, specialty 292 «International Economic Relations». – Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2025.

The bachelor's qualification work examines the essence and significance of the international financial market, explores the theoretical foundations of its functioning, and analyzes the current state and key development trends in the context of globalization. Special attention is given to the factors influencing the transformation of the financial environment and the prospects for modernizing the national financial market in light of global changes.

Keywords: international financial market, globalization, development trends.